

PCN

PEST CONTROL NEWS®

TIJDSCHRIFT VOOR DE PLAAGDIERBESTRIJDINGSBRANCHE

DECEMBER 2018

38

Katten

10

Verslag Killgerm
Techniekdag 2018

18

Rattenbestrijding in de
toekomst alleen door
professionals

38

Mag er nu wel of niet op
katten worden gejaagd?

45 plaagdierbestrijders in Fort Altena.

Wat zijn de regels in 2023?
Het Ctgb vertelt.

PestWest[®]
www.pestwest.com

Bekijk onze nieuwe
Chameleon[®] Sirius
video online

Volg ons op: Twitter Facebook Google+

De Chameleon[®] Sirius

De perfecte design oplossing voor de beheersing van vliegende insecten in publieke ruimten

Confidence in
Fly Control

Pest Control News

www.pestcontrolnews.com/dutch

Redacteur

Dr. ing. Joeke Nijboer

Redactioneel medewerkers

Ardaan Gerritsen/Rinus van Zanten/

Yvonne van Gorp

Oplage

1800 stuks

Contact gegevens

Dhr. J. Nijboer

Struisvaren 21

2661 PW Bergschenhoek

Nederland

Tel: +31 (0)654907935

Email: Joeke@pestcontrolnews.com

Advertenties

Rinus@pestcontrolnews.com

Ontwerp

Albatros Marketing (UK)

Druk

CTP Digital Printing

www.ctp-digitalprinting.be

KNB-event IPM knaagdierbeheersing

150 personen van organisaties, overheden, agrariërs tot plaagdierbestrijders waren aanwezig om te luisteren en discussiëren op de bijeenkomst van het Kennisnetwerk Biociden bij het RIVM in Bilthoven. Ze praten over allerlei facetten van de plaagdierbestrijding waaronder stalbranden!

32 - 33

Veel voorkomende vragen

De titel zegt al: vragen waarmee plaagdierbestrijders te maken krijgen bij de bestrijding van knaagdieren.

Steeds meer vraag naar biologische behandeling van goederen

EWS vertelt: Lees wat de voordelen en mogelijkheden zijn van biologische behandeling.

Chlamydia in uitwerpselen van duiven

2,4 tot 36,6% van de duiven in Haarlem en Utrecht bevatten ongewenste bacteriën.

PestWorld 2018

Vele stands met software voor planning, navigatie en facturatie.

NVPB Netwerkbijeenkomst Ratten en Muizen

Komt Harmonix Rodent Past in 2019 op de markt en wat is het?

Even voorstellen bij de NVPB: Diana Serlé

Uw nieuwe aanspreekpunt.

6 Knaagende knaagdieren

Lees dat knaagdieren niet knagen om hun tanden te slijpen.

12 Effectieve en optimale plaatsing lokazen

Bell Laboratories, fabrikant van onder andere lokdozen vertelt.

19 Utrecht Universiteit

Twee oproepen van de Utrecht Universiteit.

23 NVPB netwerkbijeenkomst 20 juni

Johannis Vogelaar, Tim Möhlman en Hans de Bont vertellen over wespen, mieren en de bestrijding ervan.

27 World Pest Day 6 juni 2019

Oproep om aandacht te besteden aan de wereldpestdag.

28 Weekend van de Wetenschap

Lees over de open dag bij de KAD.

7 Wat vinden de voedselveiligheidsspecialisten belangrijk?

Zal er een verdere digitalisering moeten plaatsvinden en gaat er gebruik gemaakt worden van algoritmes?

15 Keutelcommunicatie bij ratten

Wat houdt dat in?

22 Sluipwesp helpt chirurgie verder

Lees wat een legboor met een naald te maken heeft.

24 Ontwikkelingen in de plaagdiermanagement-sector

Lees het verslag van de NVPB.

28 ABM ongedierte. Ondernemer van het jaar

Stem Marcel Berends.

34 Tussen brein en onderbuik

Ctgb symposium: spanningsveld tussen wetenschappelijke beoordeling en maatschappelijke betrokkenheid. Ctgb komt uit ivoren toren.

© Pest Control News Limited 2016.

Niets uit deze uitgave mag op enigerlei wijze worden overgenomen zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever. Pest Control News aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor aangeleverd materiaal zoals advertenties en teksten. Pest Control News aanvaardt geen claims voortvloeiende uit advertenties of resultaten naar aanleiding van het gebruik van middelen en producten.

Pest Control News houdt zich het recht voor om artikelen te weigeren.

GEBRUIK BIOCIDEN VEILIG. LEES ALTIJD HET ETIKET EN DE PRODUCTINFORMATIE VOOR GEBRUIK.

Van de redacteur,

In de afgelopen periode was het belangrijkste nieuws dat met ingang van 2023 geen anticoagulantia meer gebruikt mogen worden door particulieren om ratten en muizen te bestrijden. Alleen gecertificeerde plaagdierbestrijders mogen die producten nog gebruiken. Dat mag alleen maar als, zowel binnen als buiten, die producten volgens een strikt IPM-systeem worden gebruikt. Ook agrariërs mogen die producten alleen nog maar gebruiken als ze gecertificeerd zijn.

Op basis van de eisen die het Ctgb nog dit jaar opstelt, zal onder regie van Stichting KPMB in 2019 een nieuw handboek worden opgesteld waarbij vermeld zal worden onder welke voorwaarden anticoagulantia mogen worden gebruikt na 2023. Het accent zal nog meer komen te liggen op het toepassen van IPM waarbij de opdrachtgevers een nog belangrijker rol zullen gaan krijgen. Dat zal dan heel duidelijk aan de opdrachtgevers gecommuniceerd moeten worden. Ik voorzie dat er nog vele discussies zullen oplaaien, dat het niet mogelijk en niet werkbaar zal zijn.

Het is altijd al een doorn in het oog bij plaagdierbestrijders dat particulieren nog de beschikking hebben over anticoagulantia; dat zal nu afgelopen zijn. Klemmen mogen nog wel worden gebruikt maar het is de vraag of ze effectief zullen worden geplaatst door plaagdierbestrijders. Wanneer plaagdierbestrijders ingeroepen worden zullen particulieren geconfronteerd worden met een rekening. Particulieren zullen wellicht ook sluikanticoagulantia kopen uit onze buurlanden of via Internet.

Eindelijk komt de discussie bij agrariërs ten einde wat binnen- en wat buitenbestrijding is. Zij zullen gecertificeerd moeten zijn volgens het op te stellen handboek van de Stichting KPMB om anticoagulantia te mogen gebruiken.

Gecertificeerde plaagdierbestrijders kunnen een belangrijker rol gaan spelen zowel bij particulieren als agrariërs om ratten en muizen actief te bestrijden zonder en met anticoagulantia.

Met het voorgestelde beleid zal het aantal doorvergiftigingen van roofvogels en andere dieren door anticoagulantia zeker verminderen.

Zo'n besluit werpt vele vragen op. Zal ieder zich aan het nieuwe systeem houden en anticoagulantia kopen bij gecertificeerde distributiebedrijven of gaan ze die middelen kopen uit onze buurlanden of via Internet? Zal er door IL&T en de NVWA actief worden opgetreden tegen overtredingen en zullen de opgelegde boetes dusdanig afschrikken dat overtredingen in de toekomst niet meer voorkomen? Omdat klemmen nog steeds toegelaten zullen zijn voor niet-gecertificeerde personen, zal het percentage bijvangsten van niet-doeldiersoorten dan nog verder stijgen? Zal er nu eindelijk ook toestemming worden gegeven dat, onder stringente ingekaderde en gecertificeerde omstandigheden, lijmvallen mogen worden ingezet om ratten en muizen te bestrijden? Zal er onderzoek komen naar de graad van pijn en de lengte van tijd dat het duurt voordat ratten en muizen sterven wanneer ze gevangen worden via verschillende systemen en methodes? Vallen alle toegestane middelen onder deze nieuwe wetgeving en dus ook middelen die niet gebaseerd zijn op anticoagulantia? Krijgen we slimmere detectie- en vangstechnieken die gebruik maken van algoritmes en slimme vangmeldsystemen? Kunnen we technieken en oplossingen verwachten die we nog niet kennen? Krijgen we te maken met nog meer formaliteiten en papieren die ingevuld moeten worden, certificeringen en dus nog meer kosten?

Kortom, de plaagdierbestrijdingsbranche staat nog voor vele interessante uitdagingen maar één ding is duidelijk: een goede vakman die inzicht in de bestrijding van knaagdieren heeft en het dus "in zijn vingers heeft" zal altijd nodig zijn!!

We moeten trots zijn op het beroep dat we uitoefenen en men moet zien wat we doen. 7 juni 2019, World Pest Day, is één van de mogelijkheden om dat te laten zien.

De brancheorganisaties en de vakbladeren staan achter dit initiatief. Met aller inzet kunnen we ons beroep op een positieve manier in de schijnwerpers plaatsen. We kunnen niet alleen de negatieve aspecten belichten van ons vak zoals dat er steeds meer ratten en muizen zouden zijn maar ook vertellen welke goede dingen we doen. Dat kan bijvoorbeeld door perscommuniqués, radio- en tv-programma's, workshops, demonstraties, lesprogramma's en bijvoorbeeld door grote manifestaties in steden en dorpen.

Ter info:

Oude nummers van Pest Control News zijn te vinden op www.pestcontrolnews.com/dutch

Joeke Nijboer
Redacteur Pest Control News

In memoriam Nick Van der Eycken

In 1996 kwam Nick bij Killgerm Benelux solliciteren, 24 jaar oud. De klik was er onmiddellijk. Nick was openhartig, vrolijk en genegen er alles aan te doen om succesvol binnen het bedrijf te zijn. Jarenlang heeft hij het magazijn beheerd en gezorgd dat onze relaties hun bestellingen correct en op tijd binnen kregen. Later kreeg hij ondersteuning van Carl.

Toen kwam het moment waarop wij bericht kregen dat Nick ziek was, ernstig ziek. Vele behandelingen en kuren heeft Nick moeten doorstaan met altijd de verwachting en hoop dat hij beter zou worden.

Helaas, het mocht niet baten en op 4 augustus 2018 is Nick thuis zachtjes te midden van zijn geliefden heengegaan. Hij mocht slechts 46 jaar oud worden.

Wij zullen ons Nick altijd blijven herinneren als een toffe collega waarmee we veel gelachen hebben.
Nick je hebt nu rust, bedankt voor alles wat je voor Killgerm hebt betekend.
Annick, Charlotte en Olivier heel, heel veel sterkte.

Namens al je collega's van Killgerm, all over the world.

Veel voorkomende vragen

Hoe belangrijk is het om knaagdierlokazen in de bedrijfsauto of opslagplaats te beschermen tegen geuren afkomstig van insecticiden of schoonmaakmiddelen?

In sommige gevallen kan dit heel erg belangrijk zijn. Op plekken waar knaagdieren voldoende voedsel kunnen eten is het zeker mogelijk dat ze lokazen met een geurtje niet gaan eten. Daarom is het belangrijk om goed opneembare lokazen zonder geuren te hebben. Ratten kunnen enkele ppb's ruiken (microgram per gram).

Hoeveel pellets moet een rat of muis eten van een tweede generatie anticoagulant om te sterven?

In sommige gevallen zijn slechts 1 of 2 pellets voldoende om een muis te doden. Ratten moeten meestal 6 tot 30 pellets opnemen, afhankelijk van het merk. Zowel ratten als muizen blijven gedurende een aantal dagen van het voedsel eten totdat de effecten van de anticoagulant merkbaar worden.

Wat betekent het als de keutels de kleur van het lokaas hebben?

Dat betekent dat lokaas is opgenomen en is verteerd. Het is een kwestie van enkele dagen totdat de rat of muis sterft. Muizen produceren ongeveer 50 keutels per dag, ratten 30 tot 40.

Hoe vaak moet het lokaas in een lokdoos vervangen worden?

Meestal wordt aanbevolen om het lokaas om 4 tot 6 weken te vervangen. Wanneer de knaagdierinfectiedruk laag is, en het lokaas niet stoffig, vies of nat is, kan het meestal langer blijven liggen. Erg schimmelige of vergane lokazen zijn niet aantrekkelijk om van te eten.

Sterven ratten en muizen buiten als ze gegeten hebben van de lokazen?

Vergiftigde knaagdieren kunnen overal sterven. Er is geen bewijs dat ze "water opzoeken". Meestal sterven ze in hun schuilplaats of worden ze in of in de buurt van de lokdozen gevonden.

Wanneer ratten en muizen honden- en kattenbrokken eten of ander voedsel dat vitamine K₁ bevat, heeft dat effect op vergiftiging door lokazen?

Waarschijnlijk niet. Regelmatig eten van voedsel met een hoge dosis vitamine K₁ zou misschien de dood kunnen vertragen maar die vertraging is gering. Er zijn geen voedselsoorten met een dusdanige hoge dosis vitamine K₁ dat het invloed heeft op een bestrijdingsprogramma. Er wordt soms gesteld dat cacao/chocolade een hoge dosis vitamine K₁ heeft maar ook dat is niet genoeg om de werking van anticoagulantia tegen te gaan.

Wanneer een hond of kat eenmalig 3 muizen eet die dood gegaan zijn door tweede generatie anticoagulantia, kan de hond of kat dan sterven vanwege doorvergiftiging?

Bijna nooit. De dode muis heeft het gif reeds gedeeltelijk verteerd. Onverteerde anticoagulantia-resten in de maag van de muis kunnen leiden tot doorvergiftiging maar de hoeveelheid lokaas is dusdanig laag dat daardoor de hond of kat niet sterft of ziek wordt.

Is het waar dat knaagdieren alleen een lokdoos binnengaan als ze er doorheen kunnen kijken?

Ratten en muizen betreden normaliter bijna altijd plaatsen zoals

gaten in muren, onder vloeren en andere gaten zonder dat ze er doorheen kunnen kijken. Luchtbewegingen door een lokdoos kunnen voorzichtige knaagdieren aanmoedigen om die lokdoos of ook een klem nader te inspecteren. Er is literatuur bekend die zegt dat hoe ingewikkelder een lokdoos hoe meer een rat die gaat vermijden. Over het algemeen hebben knaagdieren geen probleem een lokdoos te betreden waar ze niet doorheen kunnen kijken.

Binnen hoeveel dagen gaat een knaagdier dood van een tweede generatie anticoagulant?

Er zijn verschillende factoren die de sterftetijd bepalen. Het verschilt per rat en muis en is afhankelijk van de gebruikte actieve stof in het lokaas en de hoeveelheid die wordt opgenomen. Meestal begint de eerste sterfte in een populatie na 3 dagen maar het kan ook wel 18 dagen duren. Uit praktische overwegingen is het beste om de klant te zeggen dat de sterfte begint na een dag of 10. Wanneer er veel knaagdieren worden aangetroffen kan het wel 3 tot 4 weken duren als er goed wordt opgenomen voordat een knaagdierinfectie onder controle is.

Knagende knaagdieren

Algemeen wordt aangenomen dat knaagdieren zoals ratten moeten knagen om hun steeds maar doorgroeiende tanden af te slijpen. Maar is dat zo? Het antwoord is nee.

Twee procent van de dag besteden knaagdieren aan het knagen waardoor grote knaagschade kan ontstaan. De snijtanden groeien ongeveer 0,4 mm per dag waarbij de ondersnijtanden iets sneller groeien dan de bovensnijtanden. Op de hardheidsschaal van Mohs hebben de knaagdiertanden een hardheid van 5,5 hetgeen harder is dan ijzer. Nog belangrijker is de spierkracht van een beet. Die bedraagt 500 kg/cm² waarbij ze meerdere keren per seconde kunnen bijten. Hoewel dat indrukwekkende krachten zijn, knagen ratten en muizen het liefst op hout, plastic, rubber of objecten met een wasachtige substantie. De grootte en de vorm zijn daarbij ook belangrijk. Onderzoek heeft uitgewezen dat ratten niet graag knagen aan objecten die glad zijn of groter zijn dan 20 centimeter.

Binnen gebouwen kunnen knaagdieren grote schade aanrichten. Niet alleen aan houten

voorwerpen maar ook aan machines, elektriciteitskabels enzovoort. Ratten zijn regelmatig verantwoordelijk voor het uitvallen van elektriciteitsnetten in woonhuizen en gebouwen en voor stalbranden. Helaas zijn daar geen exacte gegevens over bekend.

Knaagdieren slijpen hun tanden door hun onder- en bovensnijtanden over elkaar te halen. De snijtandsporen van een muis zijn circa 1 tot 2 mm breed, die van een rat circa 4 mm. Wanneer een rat een gat maakt in een kartonnen doos, is dat ronde gat circa 5 cm in doorsnede en dat van een muis 1 à 5 cm groot.

Maar waarom knagen knaagdieren? Ratten vertrouwen op hun knaageigenschappen om te overleven in het wild. Met hun krachtige kaken en harde tanden krijgen ze toegang tot voedsel, water en nestmaterialen. Tevens worden de knaagtanden gebruikt bij het klimmen en om zich te verdedigen tegen vijanden. Door het knagen worden openingen gemaakt in bijvoorbeeld hout, vloeren, ramen en muren om daar vervolgens een hol in te maken waar de rat zou kunnen verblijven en schuilen.

In de natuur krijgen ratten voedsel en water door op verschillende soorten planten, zaden en boombast te knagen. Grote stukken voedsel worden eerst met de snijtanden verkleind tot hapklare stukjes waarna ze met de kiezen verder vermalen worden. De bast van boomstammen bevat vaak allerlei insecten en vocht. Maar ratten kunnen er pas bij als ze er aan gaan knagen.

Het lijkt er veel op dat knaagdieren een voorkeur hebben om op computer- en autodraden te knagen maar ook op andere draden en kabelleringen knagen ze graag.

Op boerderijen hebben ze vaak een voorkeur voor elektrische draden. Er is weinig onderzoek gedaan waarom zo'n voorkeur bestaat.

Misschien lijken die draden visueel gezien wel op aantrekkelijke voorwerpen zoals

stammetjes en twijgen waar ze in de natuur hun voedsel uit bemachtigen. Knaagdieren reageren misschien ook wel op de elektrische spanningen en de trillingen van elektriciteitsdraad. Dat komt misschien wel overeen met het geluid van druppelend water of van een insect dat aan het eten of aan het bewegen is in een boom of struik.

Knagen is een natuurlijk en noodzakelijk gedrag voor de rat en de muis om te kunnen overleven in de natuur. Wanneer knaagdieren in gebouwen en materialen komen, volgen ze nog steeds instinctmatig het natuurlijk gedrag dat ze duizenden jaren ook al vertoonden. Omdat ze opportunistische eters zijn (eten wat ze tegenkomen), hebben ze geleerd dat ze weinig te verliezen hebben en meestal veel te winnen wanneer ze knagen op de vele objecten die ze dagelijks tegenkomen.

Wat vinden de voedselveiligheidspecialisten belangrijk?

Tijdens de Global Summit of Pest Management Services for Public Health and Food Safety in juni 2018 in Cascais, Portugal, georganiseerd door de NPMA en CEPA vond een bijeenkomst plaats, georganiseerd door Bayer, van een aantal leidende voedselveiligheidspecialisten uit vooral Noord-Amerika (30%) en Europa (70%). Er waren 22 deelnemers. Ze werden via vragen, discussie e.d. aangezet om zich over de toekomst van voedselveiligheid uit te spreken.

De aanleiding waren de huidige veranderingen die plaatsvinden op allerlei gebieden van voedselveiligheid in de voedingsmiddelenindustrie, -distributie en het bereiden van maaltijden op allerlei locaties en momenten.

Het doel van de bijeenkomst was om inzicht te verkrijgen in ontwikkelingen op basis van het gebruik van software, sensortechnologie, block-chain, IOT, BigData, etc. Wat is er te verwachten op het gebied van professionele pest management en de voedselveiligheid?

Er worden momenteel diverse middelen en methoden ontwikkeld.

Maar wat zijn de innovaties die gebruik maken van nieuwe technologieën die de klanten helpen? Gaan deze nieuwe producten het bedrijfsmodel van de professionele plaagbestrijding veranderen? Helpt het de voedselveiligheid, voorspellen ze mogelijke problemen zodat meer preventieve maatregelen kunnen worden genomen?

Een vragenlijst die inzicht zou geven in zowel de stand van zaken op het gebied van innovaties als de verwachtingen van innoverende technieken zou welkom zijn. Deze vragenlijst werd door de deelnemers ingevuld.

Het aantal respondenten op de vragenlijst was klein (22). Er is weinig andere informatie beschikbaar over hoe mensen die verantwoordelijk zijn voor voedselveiligheid denken over het verleden, het heden en de toekomst van

plagbeheersingsoplossingen. Dus de voorgelegde vragen waren ontworpen om de discussie te starten en niet om oplossingen te vinden.

Wie namen er deel aan de vragenlijst?

De helft van de beantwoorders werkt nationaal, een kwart internationaal en enkele hadden een wereldomvattende rol. 80% werkt binnen de pest management industrie. De overigen in voedselveiligheid, distributie, productie. 60% van de deelnemers hadden een functie op directieniveau, de anderen waren meer technisch of uitvoerend gericht.

Op de vraag wie de innovaties/vernieuwingen bedenken en vormgeven was het antwoord van 58% dat het een gezamenlijke actie was tussen Professionele Plagdier Managers (PPM) en de opdrachtgevers. 31% antwoordde dat het werd geïnitieerd door de plagdierbeheerser.

Wat waren de meest opvallende conclusies?

Aanleiding voor innovatie is veelal een vraag van een klant naar een dienst of product dat de plagdierbeheerser nog niet levert en waar de klant nog nooit eerder om gevraagd heeft. Dat is het moment dat de gezamenlijke ontwikkeling van een product of dienst begint. Momenteel gebeurt dat steeds minder in het vinden van chemische oplossingen maar zijn de oplossingen vooral gericht op preventie, vroegtijdig signaleren en detectie, hygiëne, schoonmaak en verbeteringen aan gebouwen en omgevingen e.d. Enkele aanwezigen gaven aan dat sensortechnologie, insectherkenning, camera's, etc. de toekomst zullen zijn.

Een derde van de ondervraagden gaf aan dat de PPM de ontwikkelingen leidt hetgeen meestal de gebruikelijk weg is voor het implementeren van een nieuwe methode, service of product. Er wordt relatief veel gekopieerd door PPM's. Dus vaak wordt het zelfde 'nieuwe' product opnieuw uitgevonden of verbeterd.

In een toespraak van een vertegenwoordiger van de voedingsindustrie op de Global Summit werd gesteld dat de bedrijven hun serviceleveranciers uitdagen om betere oplossingen te bedenken. En in de pest control industrie is het duidelijk dat die bedrijfstak probeert om de juiste tools te vinden om deze doelen te bereiken.

Het is zeer waarschijnlijk dat de invloed van de voedingsmiddelenindustrie op voedselveiligheid een belangrijke factor is bij de implementatie van nieuwe, betere of verbeterde methoden, producten, systemen, enz.

Reacties op de GFSI stellingen door de plaagdierbeheersers

Het algemene doel van GFSI is het stimuleren, bevorderen, ondersteunen en faciliteren van voedselveiligheid.

Laten we de 6 stellingen van de GFSI-bijeenkomst bespreken op basis van de antwoorden van de deelnemers van de Cascais-bijeenkomst.

1. Voedselveiligheid moet een samenwerking zijn, geen competitie. Samenwerken is de sleutel tot verbetering voor alle belanghebbenden in alle sectoren: 8 deelnemers zeiden dat ze dat al doen; 3 waren er mee eens; 2 deelnemers hadden de vraag niet begrepen.
2. Publieke, private en academische sectoren moeten communiceren om innovatie te bevorderen
10x doen we al; 3x mee eens; 1x vraag niet begrepen.
3. Internationale overheidsinstanties en externe accountants moeten communiceren om een internationale benadering te creëren die zich vloeiend aanpast aan de regionale cultuur.
10x doen we al; 2x mee eens; 2x niet belangrijk; 1x vraag niet begrepen.
4. Opkomende technologieën zoals Internet of Things, blockchain en Big Data zijn niet alleen maar buzzwords - het zijn krachtige hulpmiddelen voor het verbeteren van de veiligheid bij elke stap van de voedselketen.
4x doen we al; 9x mee eens; 1 x vraag niet begrepen.
5. De oude garde van de levensmiddelenindustrie moet luisteren naar en leren van start-ups en accelerators - zij zijn de toekomst van de voedingsindustrie
7x doen we al; 5x mee eens; 2x niet belangrijk; 1x vraag niet begrepen.
6. De voedselveiligheidscultuur moet van toepassing zijn op alle niveaus van een organisatie, van de CEO tot de werknemers op de productievloer
9x doen we al; 4x mee eens; 1x niet belangrijk; 1x vraag niet begrepen.

Bij het bestuderen van de bovenstaande resultaten van de antwoorden van de Cascais-deelnemers zie je bij 5 stellingen een vergelijkbaar antwoordenpatroon namelijk overheersend: we doen dat al. De stelling nummer 4 over 'opkomende technologie' krijgt het grootste aantal antwoorden en is het enige antwoord waarbij het aantal 'mee eens' overheerst; 9 van de 15 antwoorden! Het lijkt niet dat de PPM van de grote plaagdierbedrijven in de wereld, deze technologieën volop toepassen! Er is dus plaats voor een inhaalslag, zo lijkt het op basis van deze kleine steekproef.

Allerlei gedachten en de mogelijke redenen daarvoor komen boven drijven:

1. Professioneel pestbeheer is een dienstensector
Het gaat om communicatie, praten, luisteren, samenwerken bij het uitvoeren van de inspectie. Handelen na aanleiding van de verkregen resultaten en zorgen dat de klant tevreden is, is een "werkproces" en dat vereist kennis, inspecteren en ervaring én het gebruik van de handen.
2. Het veranderen van methoden en gewoontes in het algemeen is niet gemakkelijk en gebeurt niet automatisch. Aangezien professionele ongediertebeheersingstechnici het grootste deel van de tijd alleen werken, is het voor hen een leerproces; samen de problemen bespreken met een collega is niet altijd direct mogelijk. Ook de prikkel om verschillende goedgekeurde methoden te gebruiken, is beperkt. Het gebruik van producten is vrij strikt gereguleerd en voorgeschreven.
3. Wie zegt de bestrijder dat een verandering van technologie niet alleen gebaseerd hoeft te zijn op het gebruik van chemicaliën?
Als professionele plaagbestrijder is men vaak een goede technicus. Het vereist andere vaardigheden om een goede verkoopmedewerker, manager of communicator te zijn.
4. In het MKB-deel van de sector van professionele plagenbestrijding wordt verandering soms moeilijk aanvaard.

Veranderen kost geld en inzet om nieuwe methoden, nieuwe hulpmiddelen, nieuwe technologie leren. Belangrijker is echter om te vermelden dat er vaak angst is voor het onbekende en onzekerheid. In dit stadium is de technologie zo nieuw dat maar weinig mensen klaar zijn om hun bedrijfsmodel en technologiemodel volledig te veranderen.

Toch zal er een open geest nodig zijn om voorbereid te zijn op de toekomst. Veel veranderingen zullen elkaar steeds sneller opvolgen.

Michel Rampaud (Bayer) en Bert Spierings (YBE & Cleon)

Katten!

Het aantal katten in de wereld wordt geschat op 600 miljoen waarvan er 3 tot 4 miljoen in Nederland leven. Er wordt gezegd dat ze veel schade veroorzaken in de natuur en dat ze geschoten moeten worden maar is dat ook zo?

Oorsprong

Katten komen van oorsprong uit Noord-Afrika. Het zijn in het wild solitaire dieren. Een 7.000 tot 10.000 jaren geleden zijn ze gedomesticeerd. In het oude Egypte waren het heilige dieren. Katten werden vroeger vooral gebruikt om graanvoorraden te beschermen tegen muizen. In de middeleeuwen werden katten meer en meer gewoerd in Europa omdat vrouwen die katten hielden geassocieerd werden met heksen. Gelukkig is dat beeld verdwenen. Katten worden nu vooral gezien als huisdier en gezelschapsdier. De meeste katten worden binnen gehouden.

Verwilderde katten

Volgens Lammertsma (2011) kunnen katten worden onderscheiden in verwilderde katten, huiskatten en zwervkatten. Anna Steen (2016) definieerde verwilderde katten als katten die zich zonder mensen, zelfstandig kunnen redden en die zich in het wild kunnen voortplanten. Een huiskat is een kat die een eigenaar heeft en die zich gemakkelijk laat aanraken. Een zwervkat zit qua gedrag tussen een verwilderde kat en een huiskat in. Ze is nog wel in belangrijke mate afhankelijk van de mens voor voedsel en schuilplaats maar laat zich niet zo gemakkelijk aanhalen en hanteren.

Voortplanting

Poezen kunnen zich vanaf 6 maanden voortplanten en katers vanaf circa 8 maanden. De vruchtbare periode is van maart tot september. Poezen paren met meerdere katers en katers met meerdere poezen. De draagtijd is 60 tot 67 dagen en per worp worden er 3 tot 6 kittens geboren. Volgens Steen krijgen de poezen per jaar 1 of 2 nestjes jongen.

Gedurende circa een zestal maanden leren de jonge katjes van verwilderde katten hoe ze moeten jagen en daarna gaan ze een eigen territorium zoeken. Plaats en grootte van zo'n territorium hangen af van de populatiedichtheid van de al aanwezige katten en het jaaggebied waar ze zich bevinden. In stedelijk gebied is het aantal katten meer dan 1 per hectare volgens Westerduin (2014). In het buitengebied bedraagt het ca 6 verwilderde katten per 100 hectare.

Ziektes en zoönosen

Belangrijkste vragen die gesteld worden zijn: brengen katten ziektes over; vangen ze veel zoogdieren en vogels; en vormen ze een bedreiging voor de natuur in Nederland?

Katten kunnen ziektes krijgen waaraan ze dood gaan maar kunnen ook ziektes (zoönosen) overbrengen naar mensen. Bekende ziektes waaraan katten kunnen sterven zijn kattenziekte, kattenleucose, besmettelijke buikvliesontsteking, kattenaids en niesziekte. Daarnaast kunnen katten ook verschillende ziektes bij zich dragen die overgebracht kunnen worden naar mensen. Voorbeelden daarvan zijn psittacose (papegaaizenziekte), *Campylobacter* sp., kattenkrabziekte, rabies en wormen zoals trichinella en spoelwormen. Maar de bekendste en ook de meest gevaarlijke besmettelijke ziekte en dan vooral voor zwangere vrouwen is toxoplasmose. Dat kan bij mensen en ook bij foetussen tot grote complicaties leiden.

Jagen en de gevolgen

Katten jagen vooral op kleine zoogdieren, vogels en insecten. Er is uit onderzoeken bekend wat in Engeland en Amerika maar ook in Nederland (Vlieland) katten in de natuur eten. Uit een onderzoek van de maaginhoud bleek dat de prooidieren bestaan uit fazanten, duiven, eenden, nestjongen van zangvogels, bruine rat, haas, konijn en muizen.

	Aantal prooi- en per kat per jaar	Aantal katten in Nederland minimaal in miljoenen	Totaal aan- tal prooi- minimaal in miljoenen	Aantal katten in Nederland maximaal in miljoenen	Totaal aan- tal prooi- maximaal in miljoenen
Huiskat	14 – 24	3	42 – 72	4	56 - 96
Verwilderd kat (sub)stedelijk	120 – 600	0,135	16 – 81	1,2	144 – 720
Totaal		3,135	58 – 153	5,2	200 - 861

Wanneer de onderzoeksgegevens uit Engeland vertaald worden naar Nederlandse omstandigheden zouden de prooidieren van katten voor 70% bestaan uit zoogdieren, 25% uit vogels en 5% uit amfibieën en

insecten. Knol (2015) heeft door middel van het vergelijken van buitenlandse studies een schatting gemaakt van het aantal gevangen prooien door katten in Nederland.

De bovengenoemde getallen verschillen aanzienlijk maar duidelijk blijkt dat katten een behoorlijke impact kunnen hebben op het ecologisch systeem. Zoals eerder genoemd blijken, door extrapolatie uit het Engelse artikel, zoogdieren zoals muizen, konijnen en mollen het meest gevangen te worden maar ook vogelpopulaties kunnen aanmerkelijk bedreigd worden. In een rapport van de jagersvereniging (2015) werd het aantal gevangen vogels in Nederland geschat. Volgens die gegevens worden per jaar 1,4 miljoen huismussen gevangen, 460.000 pimpelmezen, 430.000 merels, 300.000 spreuuwen, 190.000 roodborstjes, 170.000 lijsters, 150.000 duiven, 140.000 winterkoninkjes en meer dan 100.000 groenlingen.

Afhankelijk van het gebied en de populatiedichtheid van een bepaalde vogelsoort in dat gebied kan het vangen van vogels dus grote schade aanrichten. Maar volgens de Vogelbescherming is niet de kat de grote bedreiging van de vogels maar vooral de boom- en de steenmarter. In sommige stedelijke gebieden doet de vogelpopulatie het erg goed ondanks de hoge kattendichtheid. Toen het aantal huismussen bijvoorbeeld begon af te nemen was er al een hoge dichtheid aan katten in die gebieden waar ze voorkwamen. Op sommige plaatsen vormen katten wel een probleem, zoals in 2 van de 3 laatste plekken waar nog tapuiten voorkomen.

Gesteld kan worden dat gebieden beheerd moeten worden en dat voorkomen moet worden dat de predatiedruk te hoog wordt. Het aantal verwilderde katten neemt nog steeds toe en dat komt vooral omdat mensen er niet goed mee omgaan. Ze worden veelvuldig losgelaten of ze ontsnappen. Mensen hebben de verantwoordelijkheid voor hun huisdieren en er zou dan ook een soort registratiesysteem moeten komen waarbij katten net zoals honden gechipt worden en waarbij er op gelet wordt dat

de huiskat niet te veel vogels en zoogdieren kan vangen.

Beleid

In 2013 is de Motie Thieme (voorstel 1527117) aangenomen door de Tweede Kamer waarin de regering verzocht werd te verbieden om verwilderde katten in het buitengebied af te schieten. De staatsecretaris van Economische Zaken heeft de uitvoering van de motie bij de provincies en gemeenten gelegd.

De Jagersvereniging heeft in 2015 ontheffing gevraagd voor alle provincies waarbij zij aangaf dat katten niet thuis horen in de Nederlandse natuur en veel schade veroorzaken aan de fauna.

In de meeste provincies worden momenteel katten niet meer afgeschoten. Alleen in de provincies Utrecht en Friesland mogen katten nog worden afgeschoten. Provincies waar men nog nadenkt over het afschieten zijn Groningen en Zeeland. In Noord-Brabant is het afschieten sinds 2016 verboden. In Flevoland, Noord- en Zuid-Holland, Limburg en Drenthe, Overijssel en Gelderland is het afschieten al langer verboden.

In Noord-Brabant, Flevoland, Zuid-Holland en Utrecht (alleen binnen de bebouwde kom) volgt men de TNR-aanpak hetgeen de Dierenbescherming adviseert.

TNR betekent Trap (vangen), Neuter (steriliseren/castreren) and Return (terugzetten). Wanneer de gevangen katten te socialiseren zijn wordt een nieuw onderkomen voor ze gezocht (Lammertsma 2011), anders worden ze teruggeplaatst. TNR-katten zorgen niet voor de verkleining van de populatie katten in een bepaald gebied. Pas als meer dan 75% van de populatie katten wordt behandeld en er daarnaast geen aanwas is van nieuwe katten in een gebied zal dat er op termijn in resulteren dat het aantal katten afneemt en dus ook de druk op de fauna afneemt.

In 2014 zijn er in Nederland 4420 volwassen katten en 2878 kittens gevangen waarvan er 2780 teruggezet zijn nadat ze gecastreerd of

gesteriliseerd waren, 3484 zijn herplaatst, 404 geëuthanaseerd, 39 zijn overleden en van 217 katten is niet bekend wat er mee is uitgevoerd.

In begin oktober 2018 heeft de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, mevrouw Schouten, geantwoord op de brief van de heer Van Kooten van de Partij van Dieren. In die brief wordt gesteld dat er nog jaarlijks tussen de 8.000 en 13.500 katten worden afgeschoten. De minister gaf daarbij aan dat het beleid ten aanzien van kattenbeheersing bij de provincies blijft liggen. Tevens gaf ze aan dat per 1 januari 2017 de provinciale faunabeheerseenheden de afschotcijfers van katten noteren bij de aangewezen jachtaktehouders. De Minister acht de instelling van een landelijke chipplicht voor katten niet controleerbaar. Wel wil ze bevorderen en verplicht stellen dat katten gechipt moeten worden.

De betrokken partijen zoals de Dierenbescherming zeggen dat het afschieten van katten geen zin heeft omdat het lege territorium snel weer wordt opgevuld door een andere kat. De Jagersvereniging zegt dat het TNR-beleid geen zin heeft omdat teruggezette gecastreerde en gesteriliseerde katten alsnog veel schade aanrichten aan de fauna en de populatie katten niet snel door natuurlijke sterfte van de katten afneemt.

Bij het schrijven van dit artikel is onder andere gebruik gemaakt van de afstudeerscriptie van Anna Steen (2016) Katten in de Nederlandse natuur.

EWSGROUP

ECO WORLDWIDE SOLUTIONS

Steeds meer vraag naar biologische behandeling van goederen

EWS Group is een erkende speler in het vakgebied van plaagdierbestrijding en -preventie. Binnen plaagdiermanagement werkt EWS op basis van de uitgangspunten van Integrated Pest Management (IPM). Naast de traditionele pest control programma's binnen en rondom gebouwen, biedt EWS ook fumigatie van goederen en installaties aan. Vooral voorraadinsecten en houtaantasters worden regelmatig aangepakt met gifgasbehandelingen.

De laatste tijd is er echter ook steeds meer vraag naar het biologisch behandelen van goederen. Zowel voor bestrijding van o.a. insecten, als ter voorkoming van kwaliteitsbederf door oxidatieprocessen of toxinevorming door micro-organismen zoals schimmels en gisten.

EWS Bio treatment behandelt goederen op biologische wijze. Er komen geen giftige middelen aan te pas en daarom is dit uiteraard ook milieutechnisch een goede keuze. Het gebruik van gifgassen als fosfine of sulfuryl fluoride daarentegen vergt goede controle van emissie- en residuelevels. Deze gifgassen kunnen uiteraard niet gebruikt worden voor het fumigeren van bio-gecertificeerde goederen die hierdoor hun bio-status zouden verliezen. Met bio treatment is het mogelijk om organische producten die Bio gecertificeerd zijn te behandelen tegen levende insecten en eitjes. In de praktijk gebruiken we verschillende methoden van biobehandelingen.

Hittebehandeling

Hittebehandeling zal mits correct uitgevoerd alle levensstadia van insecten afdoden. De temperatuur dient gedurende een welbepaalde tijd boven een welbepaalde minimum temperatuur te blijven om een 100% resultaat te waarborgen. Hittebehandeling is een veelgebruikte techniek in de behandeling van aangetast hout; onder andere ter ontsmetting van verpakkingshout (ISPM-15 norm).

Ook de Australische quarantainenorm tegen Brown Marmorated Stink Bug (BMSB) geeft heat treatment als voorgeschreven oplossing. Ook als curatieve behandeling tegen huisboktor en

andere houtaantasters is hittebehandeling een beproefd recept.

Naast het feit dat een heteluchtbehandeling biologisch is, heeft het als bijkomend voordeel dat de goederen sneller worden vrijgegeven dan bij een fumigatie; na een begassing moeten goederen immers nog vaak een lange tijd ventileren.

Een heteluchtbehandeling wordt meestal uitgevoerd met speciale heteluchtgeneratoren die binnen of buiten het te behandelen object kunnen worden geplaatst. Het volgen van het temperatuurverloop gebeurt met draadloze sensoren waarvan de data elke minuut gelogd

worden en deze zijn permanent afleesbaar op GSM of computerscherm. Na de behandeling kunnen we dus mathematisch bewijzen dat de beoogde resultaten behaald zijn.

Laagzuurstofbehandeling

Laagzuurstofbehandeling wordt vaak uitgevoerd in gasdichte opslagcellen waarin het zuurstofpeil verlaagd wordt onder 0,1%. Afhankelijk van de temperatuur in de cel gedurende de behandeling wordt de afdoding van infestatie bereikt in een vijftal dagen (bij 30°C) tot enkele weken bij lagere temperaturen. De protectie tegen herinfestatie stopt onmiddellijk na de behandeling.

Laagzuurstofbehandeling in gasdichte verpakkingen wordt ingezet om infestaties af te doden, maar kan ook kwaliteitsbedreigende processen vertragen of stoppen. Oxidatieprocessen zullen de bewaarbaarheid van bijvoorbeeld pinda's negatief beïnvloeden; deze worden snel onsmakelijk. Bewaring onder lage zuurstof stopt dit proces en zal er ook voor zorgen dat eventuele infestatie met voorraadinsecten afgedood wordt.

Een dergelijke behandeling kan worden uitgevoerd op producten als koffie, granen en noten, kruiden en vele andere hoogwaardige grondstoffen. Tevens is een laagzuurstofbehandeling geschikt voor het bestrijden van houtaantastende insecten in bijvoorbeeld antieke en museumobjecten.

Drukbehandelingen

In drukautoclaven worden levende organismen afgedood door de snel wijzigende grote drukverschillen. In vacuümverpakkingen kan een verlaagde druk gedurende lange tijd gehandhaafd worden. Insecten zullen dit niet overleven omdat mechanische beschadiging tot uitdroging leidt, wat op relatief korte termijn tot de dood leidt. Ook hier geldt de regel: hoe hoger de temperatuur hoe sneller het resultaat.

VacQPack technologie

VacQPack Productions (zustermaatschappij van EWS) ontwikkelde deze praktijktoepassing die gebruik maakt van een combinatie van voorgaande technieken. Het betreft een perfect gasdichte verpakking onder verlaagde druk, verlaagde zuurstof met toevoeging van N₂ en/of CO₂. Gedurende de hele bewaarperiode blijft de controle over infestatie en de beperking van verouderingsprocessen en kwaliteitsverlies behouden. Als extra voordeel worden onder andere ook kleur, aroma en vochtgehalte behouden zolang de MAP-condities (Modified Atmosphere Packaging) gehandhaafd blijven. Voor bepaalde producten zoals kruiden treedt er ook volumereductie op, zodat opslag- en transportkosten bespaard kunnen worden.

VacQpack beschikt over een test- en democentrum in Werkendam. Hier bieden we potentiële klanten de mogelijkheid om hun producten behandeld te zien en de voordelen in realiteit te kunnen beoordelen.

EWS Bio treatment is een afdeling van EWS die als dienstverlener de eigen VacQPack-technologie gebruikt in de markt. De behandeling van bulkverpakkingen onder MAP-condities is dan ook een snel groeiende dienstverlening in ons activiteitengamma.

Samengevat hangen er dus veel voordelen en mogelijkheden aan het biologisch behandelen van goederen. Wilt u meer informatie over bio treatment of onze andere diensten? Neem dan een kijkje op www.ews-group.nl.

EWSBIO TREATMENT

www.ews-group.nl

**NATUURLIJK
EN EFFECTIEF**

- LAAGZUURSTOFBEHANDELING
- HETE LUCHTBEHANDELING
- VacQPack TECHNOLOGIE
- DRUK BEHANDELING
- KOOLSTOFDIOXIDE (CO₂) / STIKSTOF (N₂) BEHANDELING

De Nieuwste **EVOLutie** in Lokaaskisten

1 SLEUTEL, ONEINDIG VEEL OPLOSSINGEN

Wat betekent "Tier 1"?

Om deze onderscheiding te krijgen van de Amerikaanse EPA (Environmental Protection Agency) moet een lokaaskist voldoen aan door de EPA vastgestelde richtlijnen die aantonen dat ze zowel kind- als hondveilig zijn en dat ze over prestatiekenmerken voor weerbestendigheid beschikken.

Wat zijn de vereisten om aan kindveiligheid te voldoen?

Het testprotocol vereist een testpanel met minimaal 50 kinderen van 42 tot 51 maanden die geen toegang kunnen krijgen tot een willekeurige lokaaskist.

Wat zijn de vereisten om aan hondveiligheid te voldoen?

Minimaal 12 jonge, gezonde honden met een gewicht van ten minste 20 kg krijgen gedurende minimaal 2 uur onbeperkt toegang tot een lokaaskist. De test is pas geslaagd wanneer het de 12 honden niet is gelukt om bij het lokaas te komen.

Protecta
EVO **EXPRESS**

Protecta
EVO **AMBUSH**

Protecta
EVO **CIRCUIT**

TOMCAT® LP

DE WERLDLEIDER IN TECHNOLOGIE VOOR KNAAGDIERBEHEERSING

www.belllabs.com | emea@belllabs.com

Killgerm is de officiële distributeur voor
Bell Laboratories Inc. in de Benelux.

Effectieve en optimale plaatsing lokazen

Het maakt niet uit welke lokaas wordt gebruikt, maar het is overduidelijk dat lokazen geplaatst moeten worden op die plekken waar veel knaagdieractiviteit is. Wanneer dat niet mogelijk is horen ze zo dicht mogelijk in de buurt van de knaagdierlooppaden te worden geplaatst. Onderzoek heeft uitgewezen dat, onafhankelijk van de attractiviteit van het lokaas, het voor een knaagdier ongebruikelijk is meer dan enkele meters van zijn normale looppad af te wijken.

Voor zover mogelijk moeten lokazen in veilige, afgesloten en vandaalbestendige lokdozen worden geplaatst. Lokdozen hebben diverse voordelen voor de professionele plaagdierbestrijder:

- Ze beschermen de lokazen van de omgevingsinvloeden zoals regen en stof. Ook wind kan de opname van lokazen verminderen.
- Lokdozen beschermen de lokazen tegen niet-doelsoorten. Goede lokdozen moeten kind- en hondbestendig zijn en moeten voorkomen dat ook andere grote dieren erbij kunnen.
- Lokazen in lokdozen zijn gemakkelijk traceerbaar. Het is bijna niet mogelijk om na te gaan wat er met lokazen gebeurt die niet in goede lokdozen worden geplaatst: wat er gebeurt als ze ergens zomaar neer worden gegooid, opgenomen worden door non-doeldieren of verwijderd worden door onbekenden. Bij veilig afgesloten lokdozen kan gemakkelijk worden gezien hoeveel lokaas is opgenomen en door welke diersoort.
- Lokdozen zorgen ervoor dat lokazen veilig in de lokdoos opgeborgen zijn en daar ook in blijven.
- Lokdozen dragen bij aan het gedrag van knaagdieren: lokdozen zijn een ideale schuilplaats voor knaagdieren om de lokazen op hun gemak op te eten.
- Lokdozen weerspiegelen een professionele benadering. Op de wensen van de klant kan zelfs een lokdoos met een andere vorm worden geplaatst.

Doordat de gewoontes van ratten en muizen verschillen, verschilt ook de plaatsing van lokdozen. Muizen lopen niet ver van hun schuilplaats terwijl ratten, en dan vooral zwarte ratten, grote afstanden kunnen afleggen.

Een plaagdierbestrijder moet altijd de “drie verdedigingslijnen” in acht nemen. De scheidingslijn tussen binnen en buiten (1), buiten rondom een gebouw (2) en in het gebouw (3). Voor zover mogelijk is het beste om knaagdieren te weren bij de scheidingslijn.

Een van de belangrijkste plekken waar een knaagdier een gebouw binnenkomt is via de deur. Daarom is het ook belangrijk om altijd lokazen te plaatsen aan zowel de binnen- als de buitenkant van een toegangsdeur.

Zowel ratten als muizen kunnen en zullen gaan klimmen. Tijdens inspectie moet er op gelet worden of er op hoogte sporen van knaagdieren worden aangetroffen. Als daar sporen van knaagdieren zijn gevonden plaats dan, voor zover mogelijk, daar ook lokdozen met lokazen.

Wanneer nodig zullen ratten gaan springen om bij aantrekkelijk voedsel te komen. Soms willen auditoren niet dat lokdozen op een hogere plek worden geplaatst. Wanneer lokdozen enkele centimeters van de grond worden geplaatst zal dat de opname van lokaas niet verstoren maar het voorkomt wel, wanneer de vloer nat wordt gemaakt, dat de lokdozen nat worden. Wees erop voorbereid dat dat uitgelegd moet worden aan de auditoren.

De professionele plaagdierbestrijder moet het label lezen en snappen wat er bedoeld wordt van elke gebruikte lokaassoort. De fabrikant stelt voorwaarden hoe een lokaas geplaatst moet worden. Dat kan echter per product verschillen. Als er onduidelijkheid is over het plaatsen of het gebruik van een rodenticide, geldt altijd: “Lees het label en het label is de wet”.

Het vak leer je bij het KAD. Waar anders?

Actuele kennis van het vak dierplaagbeheersing doe je op bij het enige onafhankelijke instituut in Nederland waar sinds vele jaren alle kennis over plaagdieren wordt vergaard en gebundeld: het Kennis- en Adviescentrum Dierplagen te Wageningen. Daar krijg je informatie die eerlijk is, voorlichting die betrouwbaar is en daar ontmoet je de echte ervaringsdeskundigen.

KAD-Opleidingen staat garant voor veelzijdige, vaktechnische opleidingen, gericht op de hedendaagse praktijk van plaagdierbeheersing. In het royaal uitgeruste KAD Trainingscentrum komt de theorie tot leven en krijgt de cursist alle ins en outs van het vak én de benodigde vaardigheden onder de knie.

OPLEIDINGEN

- ▶ Leerling bestrijdingstechnicus (starters)
- ▶ Bestrijdingstechnicus (allround)

- Terugkomdagen
- Tussentijdse toetsing
- EVM-erkend

CURSUSSEN

- ▶ Bestrijdingsdeskundige (verdieping)
- ▶ Houtbescherming (specialisatie)
- ▶ Flora- en faunawet (toepassing)
- ▶ Vleermuizen
- ▶ Steenmarter

NEEM CONTACT OP MET KAD-OPLEIDINGEN

Nudepark 145, 6702 DZ Wageningen
Postbus 350, 6700 AJ Wageningen
Tel. (0317) 41 26 72
www.kad.nl E-mail: info@kad.nl

Stichting Kennis- en Adviescentrum Dierplagen

Slim knaagdieren monitoren

met de modernste sensortechnologie van Xignal

- 24/7 online monitoren
- kostenbesparend - past in IPM-protocol
- waterdicht - IP67
- LoRa-technologie
- geschikt voor TTN en KPN LoRa netwerken

De digitale muizen- en rattenvallen van Xignal met intelligente sensoren is dé oplossing voor nu en in de toekomst.

detect send report

www.xignal.com

Keutelcommunicatie bij ratten

Ratten plassen en poepen regelmatig terwijl ze rondlopen maar dat gebeurt ook wanneer ze rusten, eten, drinken of als ze hun vacht verzorgen. We weten dat urine een belangrijke sociale manier is om elkaar te herkennen en om binnen een groep te communiceren. Maar hoe zit dat met hun keutels?

Onderzoek heeft uitgewezen dat plaatsen waar voedsel en keutels van bruine ratten bij elkaar liggen aantrekkelijker zijn dan plekken waar alleen maar voedsel ligt. Zowel de aanwezigheid van keutels als urine zijn een vorm van onderlinge communicatie. Het geeft aan waar voedsel ligt en het gevolg is dat voedselopname verbetert. Er wordt zelfs verondersteld dat deze vorm van communicatie de rat ook leert welk voedsel de voorkeur heeft. Met andere woorden; uitwerpselen en urine helpen ratten niet alleen voedsel te vinden maar geven ook aan wat het lekkerste is.

De onderzoekers suggereerden ook dat ratten informatie over het lokale voedsel in zich kunnen opnemen door aan de keutels te ruiken of door de keutels van andere ratten op te eten.

Zowel jonge als oudere ratten eten keutels van hun groepsleden. Jonge ratten hebben een voorkeur voor voedsel op plekken waar rattenkeutels liggen of waar zich de lichaamsgeur van andere ratten bevindt.

Dit is belangrijke informatie wanneer rodenticiden geplaatst worden welke bestaan uit kwalitatief goede graansoorten, al of niet in palletvorm en die goed gegeten worden door knaagdieren. Dat wordt bevestigd door plaagdierbestrijders. Zij nemen regelmatig waar op locaties waar rattenkeutels in de buurt van lokdozen liggen de voedselopname hoger is. Misschien zou men zelfs de opname van rodenticiden kunnen bevorderen door rattenkeutels te leggen in en om lokdozen die nog niet goed belopen worden.

Bij ons bent u
in veilige handen!

www.killgerm.com

SAVE THE DATE(S)!

KILLGERM® INFODAGEN 2019

**WOENSDAG
17 APRIL 2019**

VAN DER VALK HOTEL DE CANTHAREL - APELDOORN

**DONDERDAG
18 APRIL 2019**

VAN DER VALK HOTEL - TILBURG

**KILLGERM
INFODAGEN**

**WOENSDAG
17 APRIL
APELDOORN**

**DONDERDAG
18 APRIL
TILBURG**

**MIS
HET
NIET!**

VERSLAG KILLGERM TECHNIEKDAG 2018

Op woensdag 5 september organiseerde Killgerm Benelux de allereerste editie van de KILLGERM TECHNIEKDAG in samenwerking met BAYER, B&G Equipment, Majestic en SafetyNet Nederland. Zoals de naam van deze dag al aangeeft, lag de nadruk voornamelijk op onderwerpen die te maken hebben met de praktische uitvoering van professioneel plaagdiermanagement.

Het Killgerm Team verwelkomde die dag 45 deelnemers van 28 verschillende professionele plaagdiermanagementbedrijven uit België en Nederland in de B-Kazerne van het prachtige Fort Altena* in Werkendam. De aanwezigen werden onthaald met een kop koffie en kregen een deelnemersbadge waarop stond aangeduid in welke groep zij ingedeeld werden. Er werden in totaal vijf groepen met negen deelnemers per groep gevormd die telkens een nieuwe lezing in een andere ruimte gingen bijwonen. Dat zorgde niet alleen voor de nodige afwisseling, maar ook voor een interessante blik op de interactie met de verschillende sprekers. In de B-Kazerne konden de groepen vier verschillende lezingen volgen, waaronder "Opslag & transport van gevaarlijke stoffen" door Luciën Govaert van firma SafetyNet Nederland, "Persoonlijke Bescherming" door de heren Ronald Pols, Hugo Vedder en Mark Scheffer – ten Wolde van firma Majestic, "Optimaal gebruik & onderhoud van uw drukspuit" door Dawn Heptinstall-Bolton en Mateja Magajna Žigon van B&G Equipment en thema "Biociden" door Marcel Nijssen van Bayer Environmental Science.

In de nabijgelegen E-Remise (voormalige opslagruimte van geschut en munitie) was er de mogelijkheid om samen met Daniel Lucien, EMEA Commercial & Technical Manager bij Bayer, met de eigen drukspuit aan de slag te gaan voor een interactieve sessie waarin o.a. behandelingsstrategieën, verschillende soorten spuitpatronen en het calibreren van een drukspuit aan bod kwamen. Helaas was het voor 2 groepen niet mogelijk om dit buiten uit te testen wegens fikse stortbuien, maar gelukkig lukte een demonstratie met spuitpatronen ook binnen, weliswaar met slechts 2 personen per groep.

Na een reeks intensieve ochtendsessies, van 08u45 tot 12u00 (met daartussen een korte koffiepauze), werden alle aanwezigen getrakteerd op een toepasselijke soldatenlunch met soep in emaille mokken, een selectie stevige meergranen boterhammen met divers beleg, vers fruit en kruidkoeken. Ruim voldoende om weer aan de slag te kunnen voor een intensief namiddagprogramma van 12u45 tot 15u15.

Aan het eind van de sessies was er nog de mogelijkheid om een theoretisch examen af te leggen over de inhoud van de presentaties, waarmee de deelnemers 25 nascholingspunten konden scoren voor hun vakbekwaamheidsdiploma. Gelukkig konden alle deelnemers, die aan het examen deelnamen, met een gerust hart naborrelen en terugblikken op een geslaagde trainingdag.

Om deze goed gevulde dag toepasselijk af te sluiten, kregen alle deelnemers een door Killgerm en Bayer gesponsorde rugzak mee naar huis. Wat daar zoal in zat? Dat weten alleen de deelnemers van deze eerste, geslaagde Killgerm Techniekdag. Benieuwd naar wat er de volgende keer op het programma zal staan en wat er in de goodie bags zal zitten? Blijf onze mailings en website goed in de gaten houden en hopelijk mogen wij u (opnieuw) verwelkomen tijdens de eerstvolgende editie!

Tenslotte willen we langs deze weg alle sprekers bedanken voor het mogelijk maken van deze trainingdag, en in het bijzonder Bayer Environmental Science als medesponsor van de Killgerm Techniekdag.

*Meer weten over locatie "Fort Altena"? Neem een kijkje op www.fortaltena.nl

Chlamydia psittaci en *C. avium* in uitwerpselen van verwilderde duiven (*Columba livia domestica*) in Utrecht en Haarlem

Veel mensen genieten op marktplaatsen en in parken van verwilderde duiven die leven en broeden in het centrum van steden. Direct contact met duiven of hun uitwerpselen kan echter tot gezondheidsrisico's leiden omdat duiven ziekteverwekkers bij zich kunnen dragen, zoals *Microsporidia*, *Salmonella* en *Campylobacter*, maar ook *Chlamydia psittaci* en *Chlamydia avium*.

Chlamydia psittaci is de verwekker van papegaaizenziekte of ornithose. Dit kan bij mensen tot ernstige longontsteking leiden. *Chlamydia avium* is recentelijk geïdentificeerd. Het is nog onbekend of *C. avium* bij mensen een infectie kan veroorzaken.

Het aantal mensen in Nederland dat papegaaizenziekte oploopt, schommelt tussen de 40 en 80 per jaar. Dit aantal is waarschijnlijk een onderschatting omdat vaak geen onderzoek wordt gedaan naar de oorzaak van longontsteking. Jaarlijks rapporteren 3 tot 5 patiënten contact met wilde duiven als mogelijke bron van hun infectie en bij 15 à 25 patiënten wordt de bron van de infectie nooit geïdentificeerd. Het is mogelijk dat een aantal van deze mensen is besmet door verwilderde duiven.

Het laatste onderzoek naar het voorkomen van *Chlamydia* onder verwilderde duiven is in 2006 uitgevoerd in Amsterdam. Toen werd 5 tot 10% van de bemonsterde duiven positief bevonden voor *C. psittaci*. Het doel van de onderhavige studie was om na te gaan of in de uitwerpselen van duiven in twee andere Nederlandse steden, Utrecht en Haarlem, *C. psittaci* en/of *C. avium* kon worden aangetoond.

Bemonstering

In mei 2017 zijn gedurende 2 dagen in zowel Utrecht als Haarlem zeven 'hot spots' voor verwilderde duiven waargenomen, met tussen de 5 en meer dan 40 duiven. Op de meeste locaties werd voedsel verkocht, stond een horecabedrijf, of lag een park waar mensen duiven voeren. In één geval betrof het een viaduct waar de vogels nestelden. Gedurende de volgende tien dagen werden op deze hot spots verse duivenuitwerpselen verzameld. Deze monsters werden per drie vogels samengevoegd. In totaal werden 40 – 41 'groepsmonsters' verzameld per stad en met een 'polymerase chain reaction' (PCR) geanalyseerd op de aanwezigheid van *Chlamydia* DNA. *Chlamydia*-positieve monsters zijn vervolgens getest met een specifieke PCR voor *C. psittaci* en *C. avium*. Op *C. psittaci* positieve monsters is vervolgens genotypering uitgevoerd, op basis van het gen dat codeert voor het "outer membrane protein A" (ompA).

Bevindingen

Zowel *C. psittaci* als *C. avium* zijn bij verwilderde duiven in Haarlem en Utrecht aangetoond (Tabel 1).

Tabel 1. *Chlamydia psittaci* en *C. avium* in 'groepsmonsters' van de uitwerpselen van verwilderde duiven in twee steden.

Stad	<i>Chlamydia psittaci</i>			<i>Chlamydia avium</i>		
	Aantal monsters positief	Percentage monsters positief	95% CI	Aantal monsters positief	Percentage monsters positief	95% CI
Utrecht	1/41	2,4%	0 – 7,2%	15/41	36,6%	21,8 – 51,3%
Haarlem	3/40	7,5%	0 – 15,7%	8/40	20,0%	7,6 – 32,4%

In Utrecht werd *C. avium* significant ('doorslaggevend') vaker gevonden dan *C. psittaci*, maar in Haarlem was het verschil niet significant. Eén van de Haarlemse monsters bevatte beide soorten *Chlamydia*. Alle *C. psittaci*-positieve monsters werden getypeerd als genotype B. Dit is het meest voorkomende genotype bij duiven.

De gevonden waarden komen overeen met een eerdere studie in Amsterdam. Onze bemonstering is uitgevoerd tijdens het broedseizoen in mei. Het broedseizoen is voor vogels een stressvolle periode. Stress kan invloed zijn op de gevonden waarden, waardoor bij bemonstering in een andere tijd van het jaar de waarden lager uit zouden kunnen vallen.

Conclusies

C. psittaci en *C. avium* zijn aanwezig in de uitwerpselen van sommige verwilderde duiven in Utrecht en Haarlem. Direct contact met de uitwerpselen van geïnfecteerde duiven of inhalatie van stof afkomstig van opgedroogde uitwerpselen zou daarom een risico kunnen zijn voor de volksgezondheid.

Significantie van de bevindingen

Met dit onderzoek is duidelijk geworden dat verwilderde duiven in zowel Haarlem als Utrecht *Chlamydia avium* en *C. psittaci* bij zich kunnen dragen. In hoeverre deze duiven ook een bron vormen voor infecties bij mensen is op dit moment nog onvoldoende onderzocht. Betere diagnostiek van humane longontsteking en bronopsporing kan hier een bijdrage aan leveren.

Ook kan verder worden onderzocht in hoeverre beleid zoals het gebruik van duiventillen in stadscentra van invloed is op de prevalentie en de verspreiding van *Chlamydia* in de omgeving. Om de verspreiding in de omgeving te meten kan lucht- of stofonderzoek uitgevoerd worden.

Op deze manier kunnen de risico's van verwilderde duiven voor de volksgezondheid verder in kaart worden gebracht en gerichte preventie maatregelen worden genomen.

De analyse van de monsters werd gefinancierd door ZonMw (Plat4m-2Bt-psittacosis project, project nr. 522001002). De Engelstalige publicatie waar deze samenvatting op is gebaseerd, is te downloaden van: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01652176.2018.1482028>

Sara A. Burt (Faculteit Diergeneeskunde, Utrecht) en Marloes Heijne (Wageningen Research, Lelystad)

Figuur 1. Duiven op stations worden vaak door reizigers gevoerd.

Bij ons bent u
in veilige handen!

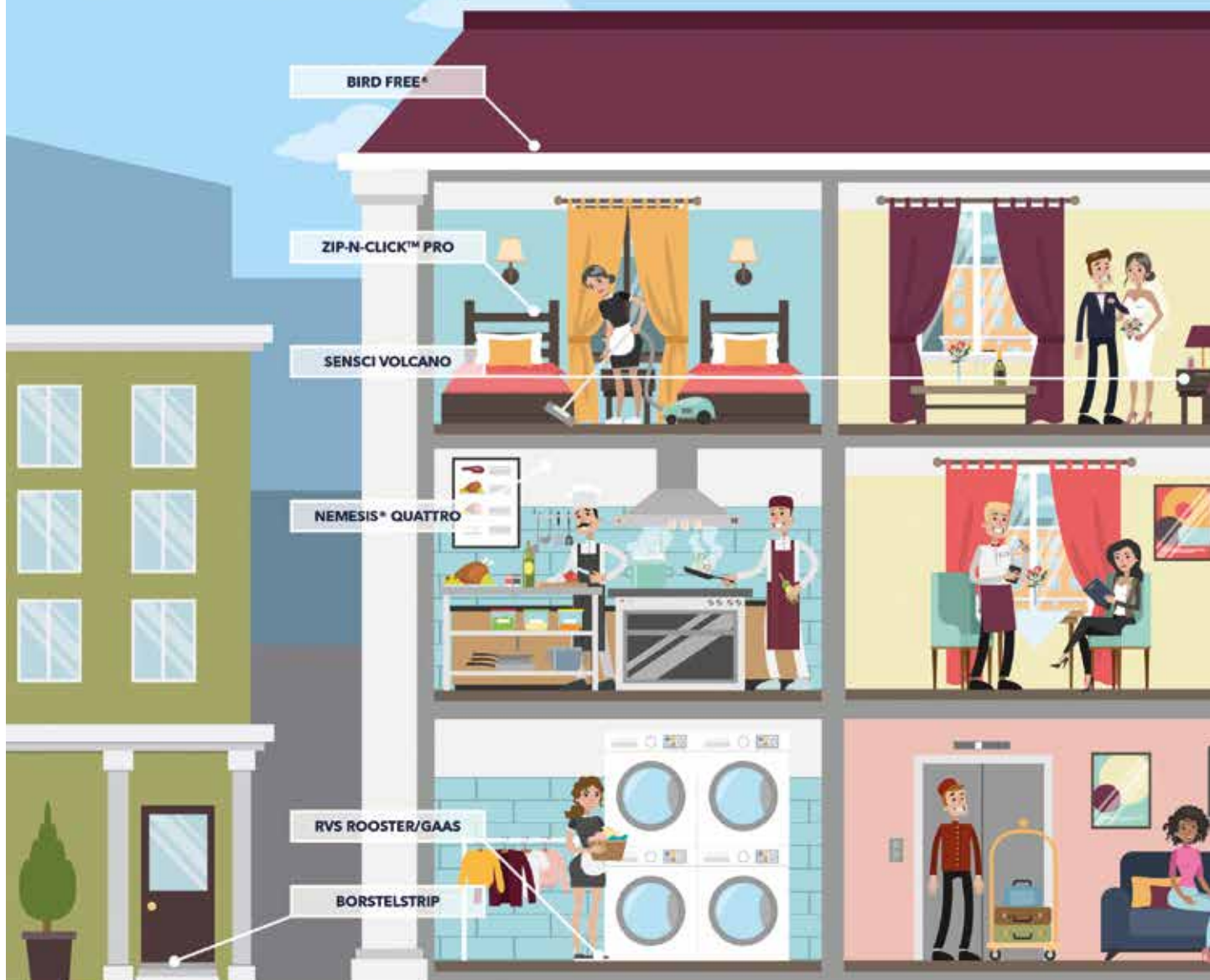
www.killgerm.com

MIS GEEN ENKELE KANS!

Het is in onze branche erg belangrijk om een goede service te bieden. Dit betekent niet alleen het oplossen van plaagdierproblemen, maar ook het bieden van langetermijnoplossingen bij uw klant.

Bij Killgerm geloven we dat er verschillende mogelijkheden zijn om uw succes én dat van uw klant te vergroten. Mis dus geen enkele kans die u hiervoor aangereikt krijgt!

In onderstaande situatie worden al enkele voorbeelden en tips getoond die kunnen helpen bij het weren en preventief oplossen van plaagdierproblemen. Uiteraard zijn er nog veel meer mogelijkheden waarover wij u graag adviseren.

Killgerm Benelux nv, Koeyleuken 12, 2300 Turnhout t +32 (0)14 44 22 70 e verkoop@killgerm.com
 Killgerm Nederland bv, Nieuwstraat 51-A, 5126 CB Gilze t +31 (0)76 548 4650 e verkoop-nl@killgerm.com

Voor een plaagdienvrije
omgeving

Gezocht: Mensen, werkzaam in de plaagdiersector die willen meedoen aan een tweetal wetenschappelijk onderzoeken.

1. Wat is uw mening over de houding en kennis van particulieren ten opzichte van knaagdieren? Doe mee aan de anonieme survey: <https://tinyurl.com/PCOlijst>

2. Vanaf februari 2019 vindt er een onderzoek plaats bij muizen gedood met een klem of kooldioxide op het lymfocytische-choriomeningitisvirus. Uit onderzoek in Engeland blijkt dat 25% van de muizen en 2-5 % van de mensen positief zijn op deze gevaarlijke ziekte. Dit onderzoek geeft inzicht hoe het in Nederland zit. Universiteit Utrecht zoekt vanwege de logistiek alleen muizen afkomstig van bedrijven in de buurt van Utrecht of van bedrijven die muizen kunnen afleveren in Utrecht.

Voor meer informatie neem contact op met mevrouw Sara Burt: S.A.Burt@uu.nl

Sluipwesp helpt chirurgie verder

Met een buigzame, flinterdunne en stuurbare naald kunnen chirurgen beter opereren. In Wageningen bestuderen onderzoekers daarom de boor waarmee de sluipwesp eitjes legt. Op grond van hun bevindingen hebben Delftse collega's een eerste prototype naald ontwikkeld, de dunste ter wereld. Oplossingen uit de natuur staan vaker aan de wieg van menselijke vindingen, van zelfreinigende verf tot onderwaterrobots.

Bij medische ingrepen wil je de weefsels, zenuwbanen en aderen zo min mogelijk beschadigen. Soms is dat lastig, bijvoorbeeld bij ingrepen in de hersenen of rondom het ruggenmerg. Onderzoekers van de TU Delft wilden daarom een flinterdunne, flexibele en stuurbare naald ontwikkelen. Ze vroegen hun Wageningse collega's om inspiratie uit de natuur. Die staken op hun beurt hun licht op bij de sluipwesp.

De onderzoekers filmde de sluipwespen terwijl ze hun eitjes legden in doorzichtige gels. Zo zagen ze dat de legboor in alle richtingen kan buigen tot bijna 180 graden en zelfs een S-bocht kan maken. Daardoor kan de wesp om hardere delen in planten of vruchten heen bewegen. Op die manier kan ze de flinterdunne boor heel precies naar haar doel sturen. En dat buigzame en stuurbare is precies wat de chirurg nodig heeft in een medische naald.

'De legboor is gebaseerd op een mooie graaftechniek, hij graaft zichzelf naar binnen', vertelt de Wageningse onderzoeker Sander Gussekloo. Hij en zijn collega's ontdekten hoe de drie schuivende delen waaruit de legboor bestaat – één boven en twee onder – afwisselend worden bewogen. 'Door het onderste deel telkens verder uit te schuiven dan het bovenste stuk, kan de wesp bochten maken.'

Inmiddels zijn in Delft de eerste prototype stuurbare naalden gemaakt, de dunste ter wereld. Ze bestaan uit zeven los bewegende en schuivende draden. Dus nog meer dan bij de sluipwesp. Maar in de legboor zit nog meer variatie in de flexibiliteit en dat kunnen mensen nog niet namaken. Wordt vervolgd!

Nieuwsbrief Wageningen Universiteit en Research 18 november

KOVA

Het Kennis- en Opleidingscentrum voor het verantwoord leren werken in de asbest-, riool- en plaagdierenbranche

Voor alle nascholingen kijk op www.kovabv.nl

Den Haag start rattenoffensief

De gemeente Den Haag, woningcorporaties en betrokken bewoners hebben samen een aanpak ontwikkeld tegen de toenemende rattenoverlast in de stad. Het rattenprobleem is hardnekkig. Ondanks inspanningen van betrokken bewoners, woningcorporaties, de gemeente en de Haagse Milieu Services (HMS) neemt de rattenoverlast niet af. Als bewoners etensresten buiten neergooien, trekt dat ratten aan. Het bestrijden van ratten is kansloos als mensen daar niet mee stoppen. Daarom is er een gezamenlijke aanpak ontwikkeld die bestaat uit een mix van voorkomen, handhaven en opruimen. De aanpak is een aanvulling op bestaande maatregelen zoals het opleiden van broodambassadeurs en plaatsen van broodcontainers.

Voor de hele stad geldt dat bewoners rattenoverlast voortaan op één plek melden, te weten via 14070 en op www.denhaag.nl/rattenoverlast. Er komt een voederverbod in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) als er in een gebied rattenoverlast ontstaat of dreigt te ontstaan

Pilotgebieden

Verder wordt er een specifiek rattenoffensief gelanceerd in twee gebieden waar veel rattenoverlast is: Moerwijk-Oost en Mariahoeve De Landen. Handhavers voeren extra controles uit. Ook gaan de handhavers uitleggen wat de gevolgen zijn van het weggooien van brood in de buitenruimte. Zij gaan langs bij bewoners thuis en ook scholen en moskeën worden meegenomen in deze aanpak. Daarnaast laten woningcorporaties voortaan HMS toe in de gemeenschappelijke buitenruimte om de ratten effectief te kunnen bestrijden.

Dagblad 070

PestWorld 2018

De bekendste Amerikaanse beurs, PestWorld, werd dit jaar gehouden van 23 t/m 26 oktober in Orlando (USA). De locatie was het Disney Dolphin hotel, evenals 4 jaar terug.

PestWorld wordt georganiseerd door de National Pest Management Association (NPMA) en is met zo'n 4000 bezoekers uit zo'n 80

verschillende landen en met 200 stands de grootste beurs in ons vakgebied. Zoals van de Amerikanen bekend is, is alles groots opgezet, vanaf het vliegveld tot aan de beursvloer. Er is een gigantische, tot in de puntjes verzorgde organisatie, een prachtige locatie en een strakke planning met niet enkel de beurs maar ook vele seminars, trainingen, netwerkborels en internationale recepties. Door de vele seminars en trainingen was de beurs zelf maar enkele uren per dag geopend omdat beurs en seminars nooit tegelijk werden gehouden, wat een andere opzet is dan wat wij in Europa gewend zijn.

Ondanks de grote opzet van de beurs waren de nieuwigheden op de vingers van één hand te tellen en helaas voor ons Europeanen zijn deze in Europa merendeels niet toepasbaar wat betreft biocides. Wat we wel zien is een trend in 'biologische bestrijdingsmiddelen' met grootse reclame-uitingen, maar met de kanttekening dat deze gewoon het ongedierte doden en dus gelden als biociden waarvoor een Europese en nationale toelating verplicht is. De trend is er echter wel en we verwachten dat deze te zijner tijd ook in Europa zal komen zoals we de afgelopen jaren ook zien in diverse andere branches.

Een aantal jaren terug stond PestWorld met name bekend om het grote aanbod aan termieten-producten. We zien nu dat de bedwants deze plaats heeft overgenomen met natuurlijke lokale insecticiden maar ook vele preventie- en monitorproducten zoals vallen en bijvoorbeeld matrashoezen. De grootste verschuiving zit in de IT: vele stands met software voor planning, navigatie tot facturatie voor de servicebedrijven.

En natuurlijk de slimme software voor het monitoren en eventueel vangen van knaagdieren met behulp o.a. van klemmen, vangkooien etc. Ieder met z'n eigen techniek van LoRa, GPRS tot bluetooth. Zowel Bell Laboratories als Kness hadden nieuws op dit front, echter voorlopig nog enkel beschikbaar in de USA.

De voor ons bekende leveranciers waren aanwezig zoals de zojuist vermelde Bell Laboratories en Kness, ook PestWest, Signal, BASF en Bayer waren met hun producten op de beursvloer, waar met name de boodschap van de laatste (Bayer) opviel. Bij de (op z'n Amerikaans) grootse opening werd in de presentatie door Ildem Bozkurt (Global PM Portfolio Manager) van Bayer de visie naar smart software duidelijk uitgelegd en in beeld gebracht. We zien in onze markt Bayer vooral als producent van biocides maar gezien hun presentatie tijdens de opening en gezien hoe visionair hun gedachtegang is, zal onze toekomst wellicht anders zijn dan we vooraf hadden gedacht. We houden u op de hoogte van alle nieuwigheden welke in de Benelux gaan verschijnen.

Ad Wagemakers

NVPB netwerkbijeenkomst 20 juni

De netwerkbijeenkomsten van de NVPB zijn bedoeld om leden en andere belangstellenden te informeren over activiteiten die direct en indirect te maken hebben met plaagdierbestrijding en om met elkaar van gedachten te wisselen.

De bijeenkomst op 20 juni in Hotel Breukelen werd bezocht door een kleine 60 belangstellenden. Vanaf 14.30 was de zaal geopend en kon men zich tegoed doen aan de koffie. Ook kon men alvast een bezoek brengen aan de stand van de sponsor: Killgerm Benelux.

De zaalopstelling was deze keer anders: In het midden stond een tafel met instructiematerialen om de presentatie te illustreren en daar omheen kon men in U-vorm gaan zitten.

Om 15.00 uur werd het thema "Insecten" ingeleid door Jan Verschoor. Als eerste spreker kondigde hij Johannes Vogelaar aan. Bij velen is Vogelaar bekend als docent bijen bij KAD en SPA.

Op zijn eigen karakteristieke wijze vertelde Vogelaar over het thema "De wesp en de hoornaar" geïllustreerd met grote hoeveelheden wespennesten en andere materialen. Een wespkenoningin overleeft de winter omdat er een hoge concentratie glycerol in haar lichaam zit waardoor zij niet bevriest. Zij wordt eind

april wakker uit haar winterslaap omdat dan de voedselrijkere periode begint. De eerste week na ontwaken leeft zij van nectar (suikers). Vervolgens leeft ze van insecten (eiwit). In de tussentijd is zij op zoek naar een warme, droge en donkere plek om een nest te beginnen. Wanneer die gevonden is, begint ze met het maken van een nest van hout, vermengd met speeksel tot een papier-maché-achtig product, ter grootte van een ping-pongballetje. Hierin worden een 30 eitjes gelegd en begin juni worden de eerste dochters daaruit geboren. De tijd totdat de dochters volwassen zijn, is de gevaarlijkste periode voor het ontwikkelende nest: het pingpong-grote nest kan geteisterd worden door regen of kou waardoor de koningin kan verhongeren omdat er dan onvoldoende insecten zijn om van te leven.

De dochters, de vrouwelijke wespen, bouwen het nest verder uit totdat het in augustus zijn maximale grootte heeft bereikt waarin uiteindelijk nieuwe koninginnen worden geboren. Het is niet exact bekend hoeveel koninginnen aan het einde van het seizoen worden geboren. Aangenomen zou kunnen worden dat de broedcellen waar zowel het broed van de mannetjes als de koninginnen uit voortkomen circa 2600 stuks per

wespennest zijn. Waarschijnlijk bestaat 10% uit koninginnen. Na bevruchting van de koninginnen nestelen deze zich binnen een straal van circa 10 meter rondom het oude nest op een dusdanige plaats dat ze de winter overleven. Afhankelijk van de omstandigheden zullen 5 tot 6 nesten uitgroeien tot volledige wespennesten.

Wespen verliezen hun angel niet na het steken. Ze kunnen 4 keer achter elkaar steken voordat de gifblaas leeg is en er opnieuw door het lichaam gif moet worden aangemaakt. Wanneer men "pilletjes" heeft tegen steken, betekent dat in het algemeen dat men anti-histamine tabletten heeft die zwelling door overgevoeligheid van steken tegengaan. Wanneer men een "EpiPen" bij zich draagt, betekent dat, dat men allergisch is en dat het lichaam na een steek ernstige reacties kan geven, hetgeen kan leiden tot bijvoorbeeld bloeddrukverlaging en zelfs tot een anafylactische shock waarbij de dood in kan treden binnen 15 minuten. De EpiPen "mag gezet" worden door het slachtoffer en bevoegde personen dus niet door een plaagdierbestrijder die niet bevoegd is. Per jaar sterven één à twee personen in Nederland door een anafylactische shock.

De gewone hoornaar komt vooral in het oosten van het land voor. Op termijn wordt verwacht dat ze ook op andere plekken in Nederland regelmatig zal voorkomen. Hoornaren zijn aanzienlijk groter dan wespen. Ze zijn minder agressief dan wespen maar een steek van een hoornaar is pijnlijker omdat de gifcocktail, bestaande uit een 40 gifsoorten, groter is dan bij een wespensteek. De aantasting van bijenvolken door hoornaren wordt vaak overschat. Hun voedsel bestaat gewoonlijk uit andere insecten dan uit bijen. Een normaal hoornaarst consumeert per dag ½ kg kleinere insecten. Dat in tegenstelling tot de Aziatische hoornaar die kleiner is dan de gewone hoornaar en waarbij een derde deel van zijn rantsoen uit bijen bestaat. Voor het eerst in Europa ontdekt in een Franse haven, verspreidt de Aziatische hoornaar zich nu verder over Europa. Het eerste nest in

Nederland is vorig jaar in Zeeuws Vlaanderen uitgeroeid.

Een andere regelmatig in Nederland voorkomende wespensoort is de Franse wesp. De Franse wespen kennen geen koninginnen maar de vrouwelijke wespen bepalen na een interne machtsstrijd wie de koningin wordt. Franse wespennesten komen vooral onder dak- en nokpannen voor.

Bij de bestrijding van wespen moet men verdacht zijn op steken en op het gebruikte middel dat irritatie kan veroorzaken. Wespenpoeders mogen niet binnen worden gebruikt. Officieel moeten met biocide behandelde wespennesten afgevoerd worden als chemisch afval. Behandeling van wespennesten met vluchtige natuurlijke pyrethroiden zou uit milieuoogpunt gezien beter zijn.

Vervolgens liet Hans de Bont, Sales Manager Benelux van Killgerm, een aantal materialen en producten zien die gebruikt worden bij de wespbestrijding. Zo toonde hij de Birchmeier poederspuit, het gaspot PA2 systeem, de Lance lab Air Raid 8, de Dustick handpomp en nog diverse handpoederspuiten.

Als laatste kwam Tim Möhlmann aan het woord. Zijn presentatie had als titel "Leren over mieren". Möhlmann is momenteel bezig met zijn promotie aan de Universiteit van Wageningen op het gebied van muggen en knutten. Naast zijn promotiewerk heeft hij een eigen bedrijf waar hij mierenkolonies verkoopt en demonstreert.

Mieren leefden al op de wereld ten tijde van de dinosaurussen. De variatie in vorm van de bekende 1400 soorten mieren, is groot. De organisatie is grotendeels hetzelfde: De koningin legt eieren, de eieren worden larven, verpoppen zich en na het uitkomen helpen de mieren in verschillende rollen, van werkmier tot soldatenmier, het nest verder uit te breiden.

Koninginnen vliegen de lucht in en worden daar bevrucht door rondvliegende mannetjes. Vervolgens begint de koningin met 10 tot 20 werksters een nieuwe nest. De activiteit van 25% van de mieren vindt buiten het nest plaats, 25% van de mieren is actief in het verzorgen van

het nest en een 50% van de mieren heeft geen duidelijke functie in het nest.

Mieren kunnen op verschillende manieren communiceren. Het bekendste is het geurspoor dat gelegd wordt naar een voedselbron. Dit geurspoor verdampt in de loop van de tijd.

Sommige mierensoorten maken gebruik van een inwendige "stappenteller" of dragen andere mieren naar een locatie die ze gaan bezoeken.

Een aantal mierensoorten met hun eigen specifieke kenmerken:

- De bladsnijdermier verzamelt en kauwt blad waarop dan schimmel gaat groeien. De schimmel is het voedsel voor de mieren.
- Er zijn ook mieren die bladluizen "melken". De afgescheiden 'honigdauw' bevat veel koolhydraten hetgeen voedsel is voor de mieren. De mieren beschermen de bladluizen tegen lieveheersbeestjes.
- Er zijn mierensoorten die zich verdedigen door mierenzuur af te schieten op hun vijanden.
- Sommige mierensoorten roven voedsel uit andere mierenesten.
- De gele schaduwmier neemt nesten over van de zwarte wegmier door deze mieren te doden.
- De slavenmieren roven mierenpoppen uit andere nesten en maken de uitgekomen mieren tot slaven.
- Er zijn ook mieren met een platte, grote kop in de vorm van een deksel. Met hun kop kan de nestingang worden afgesloten.
- Wevermieren manipuleren planten waardoor bladeren aan elkaar vastgroeien en daarin wordt dan een mierenest gebouwd.

Mieren worden in verschillende landen gegeten. Momenteel is er ook een restaurant in Heerlen waar mieren op het menu staan.

Ontwikkelingen in de plaagdiermanagementsector

In dit artikel informeert de NVPB, de branchevereniging van én voor plaagdiermanagementbedrijven in Nederland, u over het recent gepubliceerde Ctgb-besluit over uitbreiding van het IPM-systeem. Daarnaast wordt in dit artikel aandacht besteed aan het KNB-event over IPM bij knaagdieren.

Ctgb besluit over uitbreiding IPM-systeem voor rodentiden

Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) heeft onlangs het standpunt ingenomen dat het professioneel gebruik van rodentiden in de toekomst uitsluitend zal worden toegelaten voor (vakbekwame) professionals die werkzaam zijn voor een IPM-gecertificeerd bedrijf. Vanwege de hoge risico's van deze middelen, kan het Ctgb alleen tot toelating overgaan indien daarvoor een dringend maatschappelijk belang is. Het Ctgb acht dit belang aanwezig gelet op de risico's die dierplagen veroorzaken, maar wenst meer zekerheid te verkrijgen dat de rodentiden alleen worden ingezet wanneer dat noodzakelijk is conform de IPM-beginselen. Met de IPM-certificering die nu uitsluitend verplicht is indien een professional buiten rodentiden wenst in te zetten, wordt deze zekerheid verkregen. Het standpunt van het Ctgb heeft tot gevolg dat de certificering moet worden uitgebreid en verplicht is ongeacht of de middelen binnen of buiten worden gebruikt (tegen ratten en/of muizen). Gelet op het belang voor professionele plaagdiermanagementbedrijven om de toegang te behouden tot deze middelen en dat het onderscheid tussen binnen- en buitengebruik door de sector als kunstmatig wordt gezien, vindt de NVPB het gewijzigde standpunt van het Ctgb geen onlogische stap. Prioriteit voor de NVPB is dat de toegang tot een effectief middelenpakket is gegarandeerd en dat voldoende beoordelingsruimte blijft bestaan voor de professionele plaagdierbeheersers om rodentiden in te zetten. Onder deze voorwaarden kan de verbreding van de certificering bijdragen aan een effectieve en verantwoorde plaagdierbeheersing in Nederland.

Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid

De aanvullende restricties die het Ctgb nu heeft aangekondigd vergen een aanpassing van de certificering. De huidige eisen die aan de IPM-certificering ten grondslag liggen, moeten worden geëvalueerd en onnodige belemmeringen moeten worden weggenomen. De aanpassing moet dan ook plaatsvinden in de geest van de huidige opzet van de certificering, zodat de huidige gecertificeerde bedrijven met zo min mogelijk wijzigingen worden geconfronteerd. Daarnaast moeten de bedrijven die ervoor hebben gekozen om zich vooralsnog niet te certificeren voldoende tijd krijgen om zich te certificeren. Voor de aanpassing van de IPM-certificering zal de NVPB haar medewerking verlenen, maar wel onder de

uitdrukkelijke voorwaarde dat in de voorlichting en handhaving niet uitsluitend aandacht is voor plaagdiermanagementbedrijven maar ook voor agrariërs die zelfstandig rodentiden willen inzetten. De kosten voor aanpassing van de certificering en voor de naleving hiervan door de bedrijven dienen ook aanvaardbaar te blijven.

Particulier gebruik

Naast de uitbreiding van de IPM-certificering heeft het Ctgb ook het standpunt ingenomen dat het particulier gebruik van anticoagulantia bij de volgende ronde van herregistratie niet meer zal worden toegelaten. Deze grote stap biedt enerzijds kansen voor professionele plaagdierbeheersers, maar vergt ook voorlichting en toezicht om te voorkomen dat de overlast van plaagdieren in Nederland onbeheersbaar wordt en om het dierenwelzijn te beschermen. Het illegaal aanbod van rodentiden via internet verdient in dit geval bijzondere aandacht, alsmede een goede regie vanuit gemeenten en andere lokale en regionale overheden.

Najaarsevent Kennisnetwerk Biociden over IPM bij knaagdieren

Het Kennisnetwerk Biociden (KNB) organiseerde op 6 november jl. een event over geïntegreerde plaagdierbeheersing (IPM) bij knaagdieren: wat gaat er goed en wat kan er beter? Een groot aantal plaagdierbeheersers was op het Najaarsevent afgekomen en daarnaast waren er vertegenwoordigers van de ministeries van IenW en LNV, onderzoeksinstituten, Ctgb en NVWA. Tijdens het event werd onder andere gesproken over belemmeringen in regelgeving, nieuwe technologieën, certificering in de sector en knaagdierbeheersing in agrarisch gebied. Verschillende ideeën en oplossingen voor knelpunten werden aangedragen en bediscussieerd.

De belangrijkste conclusies van de bijeenkomst waren dat er belemmeringen voor de toepassing van IPM worden ervaren door de noodzaak om per provincie ontheffingen aan te vragen voor de inzet van bepaalde niet-chemische vangmiddelen. Een veelgehoorde uitdaging was dat regionale overheden, waaronder gemeenten, hun verantwoordelijkheid moeten nemen en actief beleid moeten voeren op het gebied van plaagdierbeheersing en dat er te weinig zicht is op de omvang van de overlast van knaagdieren. Overigens zal binnenkort een app worden gelanceerd door de Rijksoverheid, waarmee de overlast van ratten in Nederland zal worden gemonitord. De bereidheid van opdrachtgevers om te investeren in IPM en kennis over plaagdierbeheersing werd als ondermaats beschouwd en heeft tot gevolg dat de plaagdierbeheersers worden gehinderd in het goed uitvoeren van hun werk volgens IPM. Er ligt hier een uitdaging voor zowel de plaagdierbeheersers als de overheid om bewustwording te creëren bij opdrachtgevers, maar ook bij de maatschappij. Het Kennisnetwerk Biociden maakt een verslag van de bijeenkomst en op basis daarvan kunnen partijen met elkaar aan de slag om de verbeterpunten aan te pakken. De NVPB zal hier ten behoeve van de branche natuurlijk sterk voor maken.

NVPB Netwerkbijeenkomst Ratten en Muizen

Op de bijeenkomst van NVPB op 22 november in Breukelen waren circa 35 personen aanwezig. Ook deze keer had de NVPB weer een bijeenkomst georganiseerd met interessante onderwerpen

Fretten

Als eerste kwam Jan Stoelwinder, Faunaspecialist van Anticimex uit Lelystad aan het woord met een verhaal over fretten. Fretten zijn voortgekomen uit gedomesticeerde bunzingen. In de 14de eeuw werden ze reeds in Engeland gehouden. Het was toen voornamelijk een sport om met fretten te jagen. Deze sport werd voornamelijk bedreven door de edelen. Momenteel worden fretten vooral door liefhebbers gehouden waarbij sommige worden gehouden als huisdier terwijl anderen gebruikt worden om mee te jagen.

Verschillende plaagdierbestrijders gebruiken fretten om op konijnen te jagen. Wanneer ze gebruikt worden op begraafplaatsen, kazernes, industrieterreinen en dergelijke moet ontheffing worden aangevraagd bij de provincie. De ervaring van Stoelwinder is dat wanneer een goed plan wordt aangeleverd de vergunning in een week of drie wordt verleend. Iedereen mag fretteren (jagen op konijnen), wanneer hij of zij ouder dan 18 jaar is, op terreinen daar waar jacht geboden is en daar waar een verklaring van grondgebruik is afgegeven.

Fretten hebben het in zich om konijnenholen binnen te dringen en de konijnen te doden, op te eten of ze eruit te jagen. Om te voorkomen dat ze de konijnen doden en/of opeten wordt vaak een muilkorf aangedaan. Wanneer een fret een konijnenhol binnengaat, rennen de konijnen er zo snel mogelijk uit. Het is dan zaak om alle uitgangen af te zetten met een frettenet of zoals Stoelwinder het doet, met een zelf gemaakte kooi met een valklep. Een enkele keer gebeurt het dat een fret in een konijnenhol blijft zitten of weet te ontsnappen.

Ratten kunnen ook door fretten uit hun holen worden verdreven. Vooral de wat kleinere fretten, de vrouwtjes, kunnen gemakkelijk een rattenhol binnenkomen. Het kan echter ook wel eens gebeuren dat er ondergronds gevochten wordt tussen de fret en de rat waarbij de fret behoorlijke verwondingen oploopt.

Harmonix Rodent Paste

De volgende presentatie werd gegeven door Marcel Nijssen werkzaam bij Bayer Environmental Science. Bayer is bezig om het middel Harmonix Rodent Paste te laten registreren. Dit middel heeft als werkzame stof cholecalciferol (0,075%). Cholecalciferol is een provitamine D. Wanneer er teveel van wordt opgenomen wordt het calciummetabolisme verstoord waardoor er calciumneerslagen plaatsvinden in vitale organen en zachte delen. Ratten en muizen sterven reeds na 3 à 4 dagen bij voldoende opname. Onder laboratoriumomstandigheden bleek dat slechts

70 gram van het middel voldoende was om 20 muizen te laten sterven. Het middel werkt totaal anders dan anticoagulantia en kan dan ook uitstekend worden toegepast op die plaatsen waar sprake is van resistentie.

Bayer hoopt Harmonix Rodent Paste medio 2019 op de markt te kunnen brengen.

Clostridium difficile

Sara Burt van Utrecht University was de laatste spreker van de middag. Sara had een onderzoek uitgevoerd bij het voorkomen van ongewenste bacteriën in muizen in de stad Utrecht. Uit de resultaten bleek dat er geen Salmonella was aangetroffen evenals MRSA bacteriën. Bij twee procent van de muizen was ESBL/AmpC-producerende Enterobacteriaceae aangetoond en bij 35 procent van de muizen was Clostridium difficile aangetroffen.

Alle presentaties werden voorafgegaan door het stellen van vragen aan de aanwezigen over de onderwerpen. De vragen konden worden beantwoord via de smartphone waarbij de uitslagen gepresenteerd werden op een scherm via Kahoot. Een van de opvallendste beantwoording van vragen was dat de meerderheid van de aanwezigen vond dat klemmen meer niet-doelorganismen doden dan doorvergiftiging door anti-coagulantia.

6 juni 2019 World Pest Day

De naam zou verkeerde associaties kunnen geven maar 6 juni 2019 is World Pest Day, de dag dat wereldwijd aandacht besteed wordt aan plaagdierbestrijding. Het is de bedoeling om dan bekendheid te geven aan wat we als plaagdierbestrijders doen, waar we voor staan en waarbij duidelijk wordt wat de problemen zijn als we ons werk niet goed doen.

World Pest Day is een initiatief, ontstaan door de Chinese Pest Control Organisation en werd voor het eerst op 6 juni 2017 gehouden. In 2018 werd het initiatief omarmd door de Europese (CEPA) en Amerikaanse (NPMA) plaagdierorganisaties tijdens hun gezamenlijke bijeenkomst in Cascais op 6 juni 2018 in Portugal. Daar liet men onder andere het volgende youtube filmpje zien: <https://www.youtube.com/watch?v=qDgur1Lu3G4&feature=youtu.be>

Tijdens een presentatie werd verteld dat 10 tot 16% van alle voedsel op de wereld verloren gaat door plaagdieren en dat 80% van de wereldbevolking bedreigd wordt door ziektes die overgebracht kunnen worden door plaagdieren.

Op het gezamenlijk initiatief van het KAD, Dierplagen, Pest Control News, NVPB en PLA..N zal op 6 juni 2019 ook in Nederland invulling gegeven worden aan deze dag. De eerste actie is reeds ondernomen. Het KAD heeft de week van 6 juni 2019 geclaimd als de week waarbij aandacht besteed wordt aan plaagdierbestrijding.

Treed buiten je dagelijks besognes, laat op 6 juni zien wat we doen, wees verenigd, wees creatief, laat zien dat je trots bent op je werk en dat we belangrijk werk doen en het mooiste beroep van de wereld hebben!

ABM Ongedierte. Ondernemer van het jaar?

Ook dit jaar wordt in de gemeente Utrechtse Heuvelrug de Ondernemer van het jaar gekozen. Marcel Berends van ABM Ongediertebestrijding uit Leersum is één van de finalisten.

Ook u kunt een stem uitbrengen op uw collega. Doe dat voor 10 januari 2019. https://www.heuvelrug.nl/projecten/ondernemer-van-het-jaar-2018_48539/

Even voorstellen bij de NVPB: Diana Serlé

Na het behalen van mijn VWO-diploma heb ik opleidingen gevolgd tot directiesecretaresse/management-assistente en financial assistent. En 3 jaar geleden heb ik mijn propedeuse hbo-communicatie behaald. Inmiddels werk ik alweer 22 jaar als ondersteuner en heb ik ruime werkervaring bij diverse werkgevers, waaronder brancheverenigingen in de voedselindustrie, vastgoed en marketing & communicatie. Bij NVPB fungeer ik onder andere als eerste aanspreekpunt voor de leden en belangstellenden, notuleer ik diverse vergaderingen en ben ik betrokken bij de organisatie van de netwerkbijeenkomsten.

BRANCHEORGANISATIE PLA..N. PLATFORM PLAAGDIERBEHEERSING NEDERLAND

- info@platformplaagdierbeheersing.nl
- www.platformplaagdierbeheersing.nl
- Facebook PLA..N.
- LinkedIn Groep PLA..N.
- Twitter Platformplan
- +31 (0)6 543 573 00

Platform Plaagdierbeheersing Nederland is de brancheorganisatie voor bedrijven die zijn gespecialiseerd in Faunabeheer, inspecties, advisering, wering en het uitvoeren van bestrijdingsacties tegen plaagdieren in en om gebouwen, maar ook in het verduurzamen van hout bij aantasting door bijvoorbeeld houtworm.

Door een zeer actief bestuur kunnen we onze kosten laag houden en ons daarnaast 100% inzetten voor onze leden. Vraag vrijblijvend informatie via telefoon, onze website, Facebook of Twitter.

RATIMOR®

KNAAGDIERBEHEERSING

RATIMOR PASTALOKAAS

- Het meest aantrekkelijke en BEST verteerbare lokaas
 - Effectieve en snelle knaagdierbeheersing
 - Verkrijgbaar in trays en filterfolie zakjes
-
- Bevat Brodifacoum 0,0029%
 - Vochtig lokaas biedt een hoge aantrekkelijkheid.
 - Ook geschikt voor gebieden waar knaagdieren een overvloed hebben aan andere beschikbare voedingsbronnen.
 - Binnen, buiten (rond gebouwen), in riolen.

Gebruik biociden veilig. Lees vóór gebruik eerst het etiket en de productinformatie.

en.unichem.si

RATIMOR & EFFECT PEST CONTROL

Scholingsdag KBA, knaagdierenbeheersing

Wanneer agrariërs ratten binnen willen bestrijden moeten ze een KBA-diploma hebben. Willen ze ook buiten ratten bestrijden, moeten ze in het bezit zijn van het KBA-GB-diploma en gecertificeerd zijn.

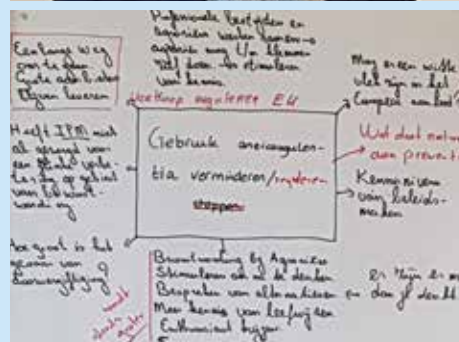
Bureau Erkenningen organiseert regelmatig nascholingscursussen voor docenten die de cursus KBA en KBA-GB verzorgen. Dat gebeurt op Aeres Hogeschool Wageningen waar vele docenten, werkzaam in het middelbaar agrarisch onderwijs, hun didactische opleiding hebben gevolgd. Op 14 november was er een nascholingsdag KBA georganiseerd waarbij een 40-tal personen aanwezig was.

Onder leiding van Erik van Gestel (functionaris bij het KAD) en Conno de Ruiter kwamen diverse onderwerpen aan de orde. Zoals dat per 2023 Ctgb de scheidslijn opheft tussen het beheersen van knaagdieren binnen en buiten agrarische bedrijfsgebouwen. Ook onderwerpen als versimpeling van de protocollen rondom geïntegreerde beheersing kwamen aan de orde, evenals de mogelijkheden om het gebruik van anticoagulantia te verminderen. De Ruiter gaf aan dat versimpeling mogelijk zou moeten zijn door betere afstemming met andere certificaten die agrariërs nodig hebben. Ook de kosten van het certificeren spelen een grote rol.

Een opmerking die gemaakt werd, was of anticoagulantia wel zo'n hoog risico vormen voor mens en dier. Andere opmerkingen waren dat de overheid zich meer en meer terugtrekt, handhaving tekort schiet, de verkoop beter moet worden gereguleerd, de overheid alternatieve bestrijding meer zou moeten stimuleren en de kennistechnologie ten aanzien van knaagdierbestrijding nog verder zou moeten worden verbeterd. Tijdens de discussie na de presentaties werd opgemerkt dat er nog maar een zeer klein aantal agrariërs de cursus KBA-GB gevolgd heeft (26), dat rodenticiden nog volop overal te krijgen zijn en dat agrariërs weinig zin hebben in nog meer papierwerk. Ook werd opgemerkt dat er "klemschuwhoud" ontstaat en dan vooral bij zwarte ratten wanneer er alleen maar klemmen worden gebruikt om ze te bestrijden. Het particuliere verbod op anticoagulantia gebruik per 2023 werd als positief gezien.

Vervolgens werd in kleine groepjes volgens het "stamtafelprincipe" gesproken over de manier waarop protocollen kunnen worden vereenvoudigd en het anticoagulantieverbruik zou kunnen verminderen. Alle opmerkingen werden op een vel papier genoteerd en die werden vervolgens besproken en meegenomen door de Ruiter en Van Gestel zodat ze gebruikt kunnen worden bij bijeenkomsten waar adviezen ten aanzien van het gebruik van anticoagulantia worden gegeven.

Tot slot werden de aanwezigen in 4 groepen verdeeld om les te krijgen volgens de Interviëmethode. Daarbij wordt in eerste instantie een probleemverkenning gedaan. Wanneer er klassikaal een probleem is vastgesteld dat naar voren is gebracht door 1 persoon moeten de andere aanwezigen 2 vragen op papier zetten om dat probleem verder te verkennen. Daarna wordt door een ieder een vraag gesteld aan de degene die het probleem heeft opgeworpen. Eventueel wordt vervolgens het probleem hergedefinieerd. Vervolgens moet een ieder 2 adviezen opschrijven en elke persoon moet een advies doorgeven om het probleem op te lossen. Vervolgens vindt evaluatie van de aangegeven oplossingen plaats door de probleemsteller. Door de interviëmethode wordt een ieder optimaal betrokken bij het probleem.

KOVA professionaliseert plaagdierenbranche: ‘Nieuwe opleidingen zijn afwisselend, praktijkgericht en interactief’

‘We staan aan de vooravond van grote veranderingen in de plaagdierbestrijding. De nadruk verschuift van bestrijding naar beheersing en krijgt daarmee een meer preventief karakter. Servicemedewerkers communiceren en overleggen steeds meer met klanten en dat vraagt om andere vaardigheden. Daarom hebben wij de opleidingen en nascholingsdagen voor de plaagdierbranche anders en breder opgezet: afwisselend, praktijkgericht en interactief,’ zegt operationeel manager Dennis Garritsen van kennis- en opleidingscentrum KOVA.

Met haar kennis van wet- en regelgeving, werkmethoden en innovatie ondersteunt KOVA bedrijven en overheden. Garritsen is ongeveer 25 jaar actief in de plaagdierenbranche en weet dus waar hij over praat: ‘Vroeger werd een servicemedewerker ook wel een ‘doosjeskijker’ genoemd. Hij zette honderd muizendoosjes

uit en liep ze acht keer per jaar na. Nu gaat het er totaal anders aan toe en speelt voorkomen van overlast een belangrijke rol. De servicemedewerker moet dus óók weten wat de leefwijze van de dieren is, hoe ze binnen komen, wat de risico's en belangen zijn voor de klant. Hij moet zich in de klant kunnen verplaatsen en een goede gesprekspartner zijn, zowel voor de magazijnmedewerker als de directeur. Dit vraagt om mondelinge én schriftelijke communicatieve vaardigheden.’

Van inspanningsverplichting naar resultaatverplichting

Om de vragen en wensen van de doelgroep in kaart te brengen, ging KOVA het werkveld in. ‘We hebben gesprekken gevoerd met talloze betrokkenen, van directeur en servicemedewerker.’ Rode draad was: de professionaliteit van de branche moet omhoog. ‘Vroeger was plaagdierbestrijding een inspanningsverplichting, maar nu is het een resultaatverplichting. Sturing op KPI's is al bijna vanzelfsprekend. Met die kwaliteitsslag willen we de markt verder helpen.’

Dertig jaar ervaring

De verzamelde tips, suggesties en praktijkvoorbeelden combineerde KOVA met haar eigen kennis en ervaring. Garritsen: ‘We hebben tenslotte al dertig jaar ervaring binnen de asbest- en rioolwereld op het gebied van het opleiden, trainen en ontwikkelen van mensen.’

Veel praktijkoefeningen

De praktijk van alledag vormt de basis voor de nieuwe opleidingen en nascholingsdagen. ‘Servicemedewerkers zijn de hele dag onderweg en met de praktijk bezig. Dat is nu ook het karakter van onze opleidingen: praktijk- en klantgericht én interactief. Naast een theoretisch gedeelte bieden we allerlei praktijkoefeningen, waarin het oplossen van problemen een belangrijke rol speelt. Dat gebeurt door elkaar vragen te stellen: hoe zou jij dat doen, wat heb jij gedaan en waarom heb je dat gedaan? Naast

het uitwisselen van meningen geven we ook suggesties. Hierdoor leren ze hun keuzes uit te leggen aan klanten. Vanzelfsprekend gebeurt dit met goed lesmateriaal dat is gebaseerd op de actuele wetgeving, én onder leiding van docenten met passie voor het vak.’

Hele training actief bezig

Dat de opleiding onderscheidend is, blijkt uit de feedback van klanten. Vooral de manier van lesgeven wordt prettig en leerzaam gevonden.

Sjaak Janssen – Dierplagenpreventie Limburg: ‘We waren de hele training praktijkgericht bezig en gingen direct met elkaar aan het werk en in discussie. Dat vond ik erg interessant en afwisselend. Ook al loop ik al jaren mee, toch heb ik van alles bijgeleerd.’

Yvonne van Gorp – Killgerm Benelux: ‘Ik heb op donderdag 25 oktober 2018 de “Ratten Academy” bij KOVA gevolgd en kan met veel plezier terugblikken op een aangename en leerrijke dag. Het interessante aan de “Ratten Academy” is dat theorie en praktijk elkaar afwisselen, waardoor er een leuke dynamiek ontstaat en de deelnemers aan de hand van cases, rollenspellen en een interactieve quiz getriggerd worden om met elkaar en de docent in gesprek te gaan. Het fijne is dat je, los van de zeer kundige docent, ook van elkaar leert en tot nieuwe inzichten komt.’

Voor meer informatie over de KOVA opleidingen en nascholingen kunt u contact opnemen met Dennis Garritsen, 026 – 76 34 500 of kijk op onze website www.kovabv.nl.

KOVA

KNB-event IPM knaagdierbeheersing

KNB betekent Kennisnetwerk Biociden. Het is een onafhankelijk netwerk en is op initiatief van haar leden. De leden bestaan uit producenten, handelaren, professionele gebruikers, medewerkers van overheidsinstellingen en consumentenorganisaties op het gebied van biociden. Het kennisnetwerk brengt zaken onder de aandacht maar is niet beleidsvormend, het communiceert op een open manier met haar leden en oefent invloed uit via de adviesgroep en de werkgroepen. Het RIVM in Bilthoven heeft een organiserende en ondersteunende rol en levert de coördinator van het netwerk.

Op 7 november organiseerde het Kennisnetwerk een middag waarbij circa 150 personen aanwezig waren die direct of indirect met plaagdierbestrijding te maken hebben. Uit het mentimeter-onderzoek, onder de aanwezigen uitgevoerd door de middagvoorzitter van het RIVM, Coen Berends, bleek dat vooral de uitvoerders van de plaagdierbestrijding en de beleidsmakers goed waren vertegenwoordigd. De meeste aanwezigen waren ermee eens dat door middel van een goed uitgevoerd IPM-systeem knaagdieren goed bestreden kunnen worden. Bijna iedereen vond dan ook dat er beter omgegaan moet worden met voedselafval om ratten- en muizenplagen te voorkomen.

Doodgaan is nooit leuk

Vervolgens werd een presentatie gegeven door Bastiaan Meerburg, directeur van het KAD. Opricht als een afdeling van het Ministerie van Landbouw in 1942 is het KAD in 1998 geprivatiseerd. Volgens Meerburg werken momenteel 17 fte bij het KAD. De activiteiten van het KAD liggen op het gebied van advisering (80 gemeentes), inspectie bij bedrijven en instellingen, kennisontwikkeling, determinatie en het opleiden van plaagdierbestrijders.

Vroeger was het item: “Ratten niet laten zwelgen maar verdelgen”, nu “IPM” hetgeen resulteert in minder milieuschade en beter welzijn voor de plaagdieren. Het vraagt van de plaagdierbestrijder een goede kennis van het vak, bewustwording van alle dreigende gevaren, verantwoordelijkheid ten aanzien van milieu en dierenwelzijn en een goede communicatie met de klant.

“Doodgaan is nooit leuk” aldus Meerburg. Maar er zit verschil in de manieren om ratten dood te maken waarbij een snelle niet-pijnlijke dood beter is dan een rat of muis langzaam en op een pijnlijke manier laten sterven. Bij de tweede generatie anti-coagulanta (o.a. brodifacoum en bromadiolon) duurt het aanzienlijk korter voordat knaagdieren sterven dan bij eerste generatie anti-coagulanta (o.a. warfarin en chloorfacinon). Er is nu een middel op de markt op basis van cholecalciferol waardoor een knaagdier nog sneller sterft na opname.

In live traps kan het een lange tijd duren voordat dieren eruit worden gehaald maar kunnen ze van stress sterven. Uit onderzoek blijkt dat bij gebruik van klavallen 85% van de knaagdieren onmiddellijk sterft nadat de val dicht is geslagen. Alleen is het gebruik van klavallen en het inspecteren ervan een intensief werk dat betaald moet worden. Bij zijn samenvattende woorden zei Meerburg dat uitvoeren van IPM een bijdrage levert aan een beter milieu en dierenwelzijn. Verder zei hij dat een snelle doding van knaagdieren wenselijk is, maar dat ook biociden in de toekomst nodig zullen zijn en dat die gebruikt horen te worden door professionals. Een zorgpunt is volgens hem of de burger wel betrokken is bij de IPM-gedachte. Hij wil graag van de knaagdieren af, en hoe maakt niet uit. Daarbij is dierenwelzijn geen issue. Een ander zorgpunt is de versnippering van de verantwoordelijkheden over de betrokken 4 ministeries, de provincies en de gemeenten ten aanzien van knaagdierbestrijding. Er is betere monitoring nodig om na te gaan of IPM, wanneer het goed toegepast wordt, het verwachte goede effect heeft. Ook hoopt hij op uitvoering van de motie-Jacobi waardoor er een betere coördinatie moet komen en er meer gefocust moet worden op preventie zoals de adviesraad voor Duurzaam Dierplaaigbeheer ook heeft aanbevolen.

2023 ook binnen IPM

Vervolgens kreeg Diane Heemsbergen, van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, het woord. Ze zette uiteen wat de Wet Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden betekent voor Nederland. Ook vertelde ze dat per 2023 ratten en muizen binnen alleen bestreden mogen worden als de bestrijder gecertificeerd is volgens het IPM-model. Ook vertelde ze dat er een ratten-monitoring-app komt.

Stalbranden

Vervolgens kreeg Henk van der Velden het woord over de vraag of er een relatie bestaat tussen

stalbranden en plaagdieren. Het omkomen van dieren bij stalbranden is een belangrijk issue. In het reageerakkoord 2017 stond dat voor 2019 afspraken gemaakt moesten worden over het bestrijden van knaagdieren en het controleren van elektra om stalbranden te voorkomen. Als resultaat is het actieplan "brandveilige stallen 2018 -2022" opgesteld.

Dit plan behelst:

- brandveiligere stallen bouwen en het brandveiliger maken van de bestaande stallen,
- een brandveiligere bedrijfsvoering door vergroting van de bewustwording,
- beheersbaarheid van stalbranden wanneer er brand is uitgebroken,
- registratie van oorzaken van stalbranden door deze continue te verzamelen,
- opstellen van onderzoeksvragen zoals initiatieven en onderzoeken die bijdragen tot brandveiligere veestallen en communicatie en vertaling ervan naar de praktijk.

In het actieplan brandveilige stallen is onder andere opgenomen: "Het weren en bestrijden van plaagdieren". De deelnemende partijen van het actieplan moeten aan de slag gaan met preventieve maatregelen. Een van de onderdelen daarvan is de aanpak van knaagdieren door middel van IPM. Door de veehouderijsectoren wordt actief ingezet op bewustwording en communicatie omtrent knaagdierbestrijding. Preventie is essentieel voor een duurzaam plaagdierbeleid en het voorkomen van stalbranden.

IPM en klant in de praktijk

Joan Schouten, van Anticimex en voorzitter technische commissie NVPB, hield een lezing over de klant en IPM in de praktijk. Hij begon met te zeggen dat je zeker nog rodenticiden buiten mag gebruiken als je maar gecertificeerd bent en het IPM-model volgt en dus kunt beargumenteren waarom je ze wilt gebruiken.

Hij poneerde de stelling dat de kwaliteit van IPM-plaagdierbeheersing afhankelijk is van de doelstellingen van de klant. Belangrijk daarbij is dat de klant een duidelijke visie heeft op duurzaamheid, duidelijke milieudoelstellingen heeft en een duidelijk standpunt heeft ten aanzien van wering en hygiëne. Het management van een bedrijf moet dat ondersteunen en er moet budget beschikbaar zijn om de voorstellen voortkomend uit het IPM-model uit te voeren. De organisatie moet zich bewust zijn van de taken die ze moet uitvoeren evenals de verantwoordelijkheden die ze heeft. Daarnaast is kennis van ongediertpreventie

en -bestrijding nodig. Wanneer de klant niet voldoende tegemoet komt aan de genoemde argumenten is er een spanningsveld met de plaagdierbestrijder waardoor hij het IPM-model moeilijk kan uitvoeren.

Om de klant van een aantal zaken bewust te laten worden zal de plaagdierbestrijder een open dialoog moeten aangaan waarbij hij een zuivere rapportage van de feiten geeft welke hopelijk resulteert in een contract waarin de wederzijdse verantwoordelijkheden worden beschreven. Belangrijke zaken waar de plaagdierbestrijder de klant op kan wijzen zijn dat wanneer sociale media zich bewust worden van plaagdieren bij de klant er een grote kans bestaat op reputatieschade. Ook moet de klant zich bewust worden dat controlerende instanties de aanwezigheid van plaagdieren publiceren op het internet en de klant moet zich bewust worden van claims en derving van zijn producten.

Samenvattend concludeerde Schouten dat de kwaliteit van het resultaat van IPM bepaald wordt door:

- De visie en de organisatie van het pestcontrolbedrijf
- De betrokkenheid en vaardigheden van de Service Technicus
- De visie, doelen en organisatie van de klant
- De handhaving door de overheid
- Voedselveiligheidsnormen.

Vervolgens kon er gediscussieerd worden over stellingen in verschillende onderwerpen in workshops. De volgende thema's werden door de workshops behandeld in de vorm van stellingen:

- Knaagdierbeheersing in agrarisch gebied (o.l.v. Antoon de Groot)
- Lokaal beleid voor plaagdierbeheersing (Jelle Doosje)
- Knaagdierbeheersing in de horeca, supermarkten, winkelcentra en overige retail en detailhandel (Jeroen Peijs & Riny Denissen)
- Innoverende producten en technieken (Coen Lagerwey)
- Belemmeringen in regelgeving en handboek buitengebruik voor toepassing IPM (Jan Verschoor)
- Certificering in het plaagdiermanagement (Conno de Ruyter)

Tijdens de discussies in de werkgroepen kwamen duidelijk de verschillende standpunten naar voren waarbij in de praktijk zowel agrariërs als plaagdierbestrijders veel moeilijkheden ondervinden op allerlei gebieden om optimaal plaagdieren op de juiste wettelijke manier te kunnen bestrijden.

Tot slot vatten de discussieleiders de resultaten weer uit hun workshops. Een aantal opmerkingen:

- Agrariërs zeggen vanwege hun stallen en bedrijfsvoering dat ze rodenticiden moeten blijven gebruiken in de toekomst.

- Er is onvoldoende kennis en verantwoordelijkheid ten aanzien van knaagdieren bij het lokaal beleid van gemeentes. Ook is er te weinig handhaving en toezicht.
- De administratieve lasten bij het certificeren moeten aangepast worden.
- Er is veel frustratie en ongelijkheid tussen gecertificeerde en niet-gecertificeerde bedrijven.
- De rol van gemeentes en het bouwbesluit zijn beperkende factoren in het optimaal bestrijden van plaagdieren.
- De NVWA heeft meer bevoegdheden nodig en moet actiever worden.

Het was goed dat er zo'n bijeenkomst was voor en met alle geledingen die direct en indirect te maken hebben met biociden. Gelukkig waren er nu ook plaagdierbestrijders en agrariërs aanwezig op een bijeenkomst van het Kennisnetwerk Biociden. De frustraties, het ongenoegen en de onvolkomenheden in het uitvoeren van het IPM-beleid kwamen redelijk naar voren, maar als de discussie langer had geduurd waren zeker nog meer feiten boven water gekomen. Dit soort bijeenkomsten moet vaker worden georganiseerd waardoor het wederzijds begrip tussen beleidsmakers en uitvoerders verbeterd en waar nodig aangepast kan worden.

Weekend van de Wetenschap

Door heel Nederland openden op 6 en 7 oktober bedrijven, instituten, universiteiten, (onderzoeks) instellingen en musea hun deuren voor het publiek om hen kennis te laten maken met de wondere wereld van wetenschap en technologie. Ruim 150.000 bezoekers hebben een van de 350 deelnemende locaties, een recordaantal openstellingen, van Weekend van de Wetenschap bezocht.

Backstage

Weekend van de Wetenschap is het podium van de toekomst waarin het publiek backstage kan gaan bij bedrijven, instituten, universiteiten, (onderzoeks)instellingen en musea om live wetenschap en technologie te beleven. Dit met één gezamenlijk doel: het belang van wetenschap en technologie te onderstrepen. De activiteiten worden bedacht en georganiseerd door vele wetenschappelijke en technologische organisaties en instellingen. Ook op het gebied van plaagdieren waren er dit jaar activiteiten.

Workshop Plaagdieren of Superdieren?

Universiteit Utrecht organiseerde een mooie activiteit rond het thema plaagdieren. Onder de titel 'Plaagdieren of Superdieren' werd het publiek tijdens een workshop gevraagd om hun mening te geven over hun omgang met dieren, zowel gewenste als ongewenste. Immers, als mensen ratten en muizen in de stad of in hun huis tegenkomen, vinden ze dat meestal niet fijn en beschouwen ze deze dieren als 'plaagdier'. De ratten en muizen zijn ongewenst op een plek

aanwezig en worden dan meestal gedood. Maar mag dat zomaar? We maken ratten en muizen die we als huisdier hebben toch ook niet zomaar dood?

Bovendien zorgen mensen er zelf voor, vaak zonder dat we het weten, dat ratten en muizen het bij ons fijn vinden, doordat we voedsel en nestplaatsen beschikbaar stellen voor de dieren. De ratten en muizen maken daar heel slim gebruik van om te overleven en er zijn mensen die ratten en muizen daarom 'superdieren' noemen. Je kent vast de film Ratatouille wel. Sommige mensen vinden de rat vies of eng, terwijl andere mensen de rat juist slim en lief vinden. Bezoekers werden tijdens de workshop uitgedaagd om na te denken op welke wijze we op een betere manier kunnen samenleven met ratten en muizen, zonder er last van te hebben. Wat zijn oplossingen om de overlast door ratten en muizen te verminderen? Ook konden ze hun mening geven of zichzelf ratten en muizen als plaagdieren of superdieren zien. Deze sessie was een goede manier om meer bewustwording te krijgen voor het belangrijke thema van maatschappelijk verantwoord plaagdierbeheer.

Film en open dag

Het Kennis- en Adviescentrum Dierplagen (KAD) vertoonde op zaterdag de film De Wilde Stad in een uitverkochte zaal. Hierbij was één van de filmmakers, Ignas van Schaick, aanwezig om vragen van het publiek te beantwoorden. Op zondag hield het KAD een open dag in het opleidingscentrum in Wageningen. Door middel van een speurtocht kregen de bezoekers een beeld van wat er allemaal komt kijken in de plaagdierwereld en kregen ze tegelijkertijd een rondleiding door het KAD. Er waren stands te bezoeken van de Mierenspecialist en informatiestands over malariamuggen van In2Care en over biologische bestrijding met aaltjes van Biocontrole. Verder kon men zelf plaagdieren determineren onder de microscoop.

EVM op koers naar de toekomst

Begin november is het nieuwe bestuur van het EVM geïnstalleerd. Hierbij willen wij graag de bestuursleden aan u voorstellen.

Geert Benedictus (1952), voorzitter bestuur EVM, is opgeleid als dierenarts en was jarenlang werkzaam bij de Gezondheidsdienst voor Dieren, onder meer als directeur van de vestiging in Drachten. Ook was hij lid van de Eerste Kamer voor het CDA. Hij is nu zelfstandig adviseur in de agrarische sector. Bestuurder van diverse profit en non-profit organisaties.

Franck Meijboom (1975), bestuurslid EVM, studeerde ethiek aan de universiteiten van Utrecht (NL) en Aberdeen (UK). Als Universitair Hoofddocent is hij verbonden aan de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht en het Ethiek Instituut van de Universiteit Utrecht. Daarnaast is hij Hoofd van het Centre for Sustainable Animal Stewardship (CenSAS).

Zijn onderzoek richt zich op maatschappelijke vragen die ontstaan bij onze omgang met dieren. Het gaat daarbij, onder andere, om ethiek van dierenwelzijn, ethische vraagstukken m.b.t. veehouderij, aquacultuur en visserij en ethiek bij innovatie in dieronderzoek.

Naast onderzoeker en docent is hij onder andere lid van de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA), lid van de Raad van Toezicht van de Dierenbescherming, voorzitter van de Commissie Ethiek van de Koninklijke Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) en Vice President van de European Society for Agricultural and Food Ethics (EurSafe).

Roel Coutinho (1946), bestuurslid EVM, studeerde geneeskunde in Amsterdam, was als arts werkzaam in Guinee-Bissau en Senegal. Na terugkomst specialiseerde hij zich in de medische microbiologie. In 1977 werd hij hoofd van de afdeling Volksgezondheid van de GGD in Amsterdam. In 1984 promoveerde hij aan de Universiteit van Amsterdam. Coutinho was een van de voortrekkers van de Amsterdamse cohortstudies naar hiv en aids. Van 1989 – 2011 was hij hoogleraar in de Epidemiologie en Preventie van infectieziekten aan het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam. In 2000 werd hij algemeen directeur van de GGD Amsterdam. Vijf jaar later werd hij directeur van het nieuw opgerichte Centrum Infectieziektebestrijding van het RIVM, een functie die hij vervulde tot augustus 2013. Van 1 mei 2011 tot 1 mei 2018 was hij hoogleraar in de epidemiologie en bestrijding van infectieziekten, in het bijzonder in het veterinaire-humane domein bij de Universiteit Utrecht. Vanaf 1 juli 2015 is hij verbonden aan

de Stichting PharmAccess, een organisatie die zich bezighoudt met het versterken van de medische voorzieningen in Afrika. Coutinho is (co-)auteur van ruim 600 wetenschappelijke artikelen en is redacteur van het vaktijdschrift AIDS. Hij is voorts lid van het bestuur van het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen, bestuurslid van de Autoriteit Diergeneesmiddelen en van de Commissie Advies en Bijstand voor de Internationale Gezondheidsregeling van de Caraïbische eilanden.

Met de installatie van deze nieuwe bestuursleden zijn we vol vertrouwen dat het EVM de onafhankelijke richting verder zal inslaan en ook toekomstbestendig zal zijn.

Tussen brein

Dit jaar bestaat het College voor het toelaten van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) 25 jaar als onafhankelijke beoordelingsautoriteit. Ter gelegenheid van dat feit organiseerden ze op 7 november een symposium met een maatschappelijk relevant thema. De titel van het symposium luidde “Risicobeoordeling gewasbescherming en biociden” en ging over het ervaren van het spanningsveld tussen de wetenschappelijke risicobeoordeling en de groeiende maatschappelijke betrokkenheid bij risico’s en veiligheid waarin emotie een belangrijke rol speelt.

Vier tendensen

Als eerste nam de voorzitter van het Ctgb, Johan de Zeeuw, het woord. Sinds 1993 is het Ctgb een onafhankelijk adviescollege voor de gewasbeschermingsproducten en biociden. In 2007 veranderde de naam van CTB in Ctgb.

Volgens de Zeeuw zijn er momenteel 4 tendensen waar te nemen binnen het Ctgb.

- De werkzaamheden verschuiven van nationale naar Europese controle van bestrijdingsmiddelen. Momenteel wordt steeds meer werk verricht om stoffen te beoordelen

op het Europees vlak die na goedkeuring op de Europese markt komen. De beoordeling van de stoffen wordt steeds complexer mede door de regelgeving waarop beoordeeld moet worden.

- Van chemie naar geïntegreerd groen. Stoffen worden niet alleen meer op eigenschappen beoordeeld maar ook meer op toepassingstechnieken (bijvoorbeeld digital farming en drones) waarbij de middelen steeds meer plekgewijs worden toegepast en het “groen” (gewassen en milieu) minder schade ondervindt.
- Een andere trend is dat er steeds meer van algemene producten naar specifieke producten wordt overgestapt. Er worden nog steeds nieuwe stoffen, maar dan vaak selectievere stoffen beoordeeld. Ook andere methodes komen op de markt zoals UV-licht en koudplasma-desinfectie.
- Opvallend is ook dat er steeds meer transparantie moet komen bij de beoordeling van de stoffen. Het publiek heeft steeds meer belangstelling voor allerlei eigenschappen van stoffen. Er is dan ook een toename van bezwaren ten aanzien van de verschillende stoffen. Heldere regels zijn of worden opgesteld om in een optimale transparantie te voorzien. De meningen van het Ctgb zijn gebaseerd op feiten uit de wetenschap. Echter de meningen van de politiek en vooral van de maatschappij worden steeds belangrijker en moeten ook erkend worden.

Door deze trends worden er steeds meer dilemma’s duidelijk: de burger wordt mondiger en staat wantrouwiger ten aanzien van de gebruikte gewasbeschermingsmiddelen en biociden. De emotie gaat steeds meer een rol spelen ten koste van de wetenschap. Risico en

gevaaren spelen vaker een steeds grotere rol.

“Zijn jullie zo dom of ben ik zo slim”

Vervolgens kreeg de heer Tjabe Smid, emeritus hoogleraar arbeidsveiligheid en werkomstandigheden Amsterdam UMC, het woord. Zijn lezing had als titel: ‘Zijn jullie nu zo dom of ben ik zo slim.’

Zaken waarbij veel slachtoffers in een keer vallen, zoals de ramp met de MH17, hebben veel aandacht maar aan het feit dat er 600 verkeersdoden per jaar vallen of dat er bijna 13.000 mensen vroegtijdig sterven wordt maar weinig aandacht besteed. Je kunt je dan afvragen wat belangrijker is.

Over de gevolgen van de gebruikte chemische stoffen kunnen de experts van gedachten verschillen met het publiek. Experts hebben inzicht in de materie en evalueren de stoffen; het publiek reageert meer intuïtief. Daarbij bepaalt het publiek voor zichzelf wie als expert kan worden aangezien en welke verantwoordelijke het kan vertrouwen. Ook maatschappelijke bewegingen en media zorgen voor een niet te onderschatten beeldvorming.

De intuïtie overschat soms het risico. Dat gebeurt onder ander doordat de gevolgen groot en onherstelbaar kunnen zijn, de gevolgen later optreden of onbekend zijn, experts elkaar tegenspreken, de intentie schadelijk is, er minder persoonlijke controle en voordelen zijn, er meer maatschappelijke en media-aandacht is.

Zijn we wel volledig te objectiveren?

De volgende spreker was Dr. Arnout Fischer van Wageningen Universiteit. Er wordt anders

en onderbuik

tegen de risicoperceptie aangekeken dan vroeger. Het publiek pikt een uitspraak over (on)veilige stoffen en handelingen niet meer klakkeloos. Het publiek praat nu meer over de gevaren. Creëer daarom bij je omgang met het publiek een keuze waarbij je inspeelt/omgaat met de gedachtenkeuze van de consument (en plaagdierbestrijder) en waarbij je het vertrouwen van hem wint en hem daarbij als expert helpt om een goede keuze te maken wat hij wel en niet kan en wil gebruiken. Door de mondige publieksparticipatie zal het uiteindelijke resultaat van het oorspronkelijk door de experts bepaalde risico anders zijn bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden in de praktijk.

Alle waarnemingen, ook die van experts, hebben een bepaalde vorm van subjectiviteit. Accepteer echter ook dat de ander subjectief is en respecteer de subjectiviteit van de ander ook als je deze niet begrijpt of onderschrijft.

“Als u zonder een eitje kunt dan raad ik u dat aan”

Als laatste spreker kwam Prof. Dr. Antoon Opperhuizen, directeur BuRO, NVWA, aan het woord. Hij gaf een samenvatting van wat er in de loop van de tijd gebeurd is na het aantreffen van fipronil in eieren. Toen de NVWA in de gaten kreeg dat eieren afkomstig van verschillende kippenboerderijen besmet waren met fipronil ging men de volgende acties ondernemen:

- Meten van het fipronilgehalte in eieren en later ook in het kippenvlees.
- Met fipronil besmette eieren mochten niet meer in de handel worden gebracht.
- Uitzoeken wie het verspoten middel illegaal gebruikt heeft en wie ervan wist.

- Overwegen of er een consumentenwaarschuwing of recall op basis van gezondheidsnormen moest worden uitgevoerd.

De eerste dagen na het bekend worden van de besmetting werd dat niet uitvoerig bekend gemaakt in de media, later werd dat veel groter. Zeker was dat het geval nadat de plaatsvervangend IG-NVWA begin augustus op de televisie de volgende uitspraak deed: “Als u zonder een eitje kunt dan raad ik u dat aan”. Deze suggestie dat het gevaarlijk kon zijn, was de druppel die de emmer liet overlopen. Het gevolg was heel veel media aandacht, vragen in de Tweede Kamer etc. Uiteindelijk kwam het functioneren van de NVWA onder de loep te liggen door koppelingen met andere onderwerpen zoals de vegetarische slager met zijn kipstuckjes. Facebook- en twitterreacties gebaseerd op losse woorden, zinnen en emoticons werden als realiteit aangenomen door het publiek.

De NVWA concludeerde na analyse van wat er gebeurd is dat men beter over de kans dat zo'n incident kan voorkomen kan communiceren dan over het effect van een handeling. Tevens moet dan meer aandacht besteed worden aan de verbondenheid, zorg en het gevoel van alle betrokken partijen. Er moet meer openheid en transparantie komen over de gecontroleerde producten, producenten, het proces van verantwoordelijkheden en de perceptie versus expert-oordeel.

Na een debat waarin verschillende risicovormen en communicatieproblemen naar voren kwamen, werd de middag samengevat door de directeur van het Ctgb, Luuk van Duijn, secretaris/directeur van het Ctgb. Volgens hem moet de communicatie met alle stakeholders verbeteren waarbij niet alleen aandacht besteed moet worden aan de wetenschappelijke risico's

maar ook aan de risico's die het publiek en de gebruikers bezighouden. Het Ctgb streeft naar het verbeteren van de communicatie met alle betrokkenen en dus ook de consumenten.

Wat hebben plaagdierbestrijders aan het symposium

De medewerkers van het Ctgb gaan uit hun ivoren toren komen en zullen de dialoog aangaan met alle betrokkenen waarbij alle risico's, ook de intuïtieve risico's, in ogenschouw zullen worden genomen. Plaagdierbestrijders moeten mijn inziens de toegestoken hand grijpen en beter en vaker gaan communiceren met het Ctgb zodat meer begrip wordt gekweekt voor beider situaties en uiteindelijk meer gezamenlijk gaan optrekken. Gezamenlijk moet worden gezocht naar manieren waarbij toegelaten biociden op een zo'n veilige mogelijke en efficiënte manier kunnen worden gebruikt.

Min of meer hebben plaagdierbestrijders met dezelfde risico's en psychologische beschouwingen te maken als gepresenteerd werden op het symposium: In de praktijk moeten plaagdierbestrijders hun opdrachtgever overtuigen van de te nemen maatregelen. Daarbij moet de plaagdierbestrijder gebruik maken van een stukje psychologie zoals boven is omschreven: hij heeft te maken met klanten die intuïtief reageren en geen begrip hebben voor een goede effectieve plaagdierbestrijding en geen idee van wat het effect kan zijn van de gebruikte biociden. Een goede benadering van de klant geeft zowel een hogere tevredenheid bij de klant als bij de plaagdierbestrijder.

Ratten- en muizenbestrijding in de toekomst alleen door professionals

Middelen tegen ratten en muizen op basis van bloedverdunners (de zogenaamde anticoagulantia) zijn zo giftig dat ze over een jaar of vijf alleen nog gebruikt mogen worden door gecertificeerde professionals. Zowel binnen als buiten mogen ze dan alleen volgens een strikt geïntegreerd plaagdierbeheersysteem (IPM) worden toegepast. Als vallen en klemmen niet meer helpen, zullen dan ook particulieren de hulp van professionele plaagdierbestrijders moeten inroepen. Dit heeft het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) eind september besloten. De restrictie komt voort uit Europese wetgeving, maar de EU-lidstaten hebben ruimte voor een eigen invulling daarvan.

Het merendeel van de middelen voor de bestrijding van ratten en muizen zijn middelen op basis van anticoagulantia (bloedverdunners). Deze werken langzaam, zijn zeer giftig en moeilijk afbreekbaar. Daardoor is het risico op doorvergiftiging voor bijvoorbeeld roofvogels zoals uilen groot. Deze middelen zijn dus niet veilig voor het milieu en voldoen hierdoor niet aan de criteria voor een toelating onder de Europese

biocidenverordening. Als er niet voldoende alternatieven zijn, biedt de biocidenverordening echter ruimte om dit soort middelen vanwege het maatschappelijk belang – onder strikte voorwaarden – toch toe te laten. Denk bijvoorbeeld aan de gezondheidsrisico's van een rattenplaag voor de bevolking. Op deze grond zijn de middelen nu nog te gebruiken, niet alleen door professionele plaagdierbeheersers, maar ook door boeren en particulieren. Vanwege de grote risico's voor het milieu schrijft de biocidenverordening daarbij voor, het gebruik van deze middelen zoveel mogelijk terug te dringen en komt er dus meer nadruk te liggen op die strikte voorwaarden.

Integraal IPM-systeem

De bestrijding van ratten buiten is al een aantal jaren voorbehouden aan professionele plaagdierbestrijders die werken volgens een streng geïntegreerd plaagdierbeheersysteem. Bij de volgende herregistratie van de middelen (rond 2023) wordt dit uitgebreid naar een integraal IPM-systeem voor de bestrijding van ratten én muizen, zowel buiten als binnen. Ook nieuwe rattenbestrijdingsstoffen mogen dan binnen dit systeem uitsluitend toegepast worden door gecertificeerde plaagdierbeheersers. Dit betekent ook dat bij de volgende herregistratie het particuliere gebruik van anticoagulantia zal vervallen. Bij een muizenplaag zullen particulieren dan professionele hulp moeten inroepen.

Agrariërs

Naast de professionele plaagdierbeheersers zijn ook zo'n 25.000 agrariërs momenteel bevoegd om ratten en muizen te bestrijden op hun eigen bedrijf. Zij hebben naast hun vakbekwaamheidsbewijs gewasbescherming (spuitlicentie) in een korte kennisbijeenkomst een vakbekwaamheidsbewijs 'knaagdierbeheersing op het agrarisch bedrijf' (KBA) gehaald. Een agrariër zonder spuitlicentie kan een aparte cursus volgen voor het vakbekwaamheidsbewijs KBA. Over een jaar of vijf zal dit vakbekwaamheidsbewijs niet meer voldoen en zullen zij een nieuwe, uitgebreidere opleiding moeten volgen, omdat alle gebruikers

ctgb

College voor de toelating van
gewasbeschermingsmiddelen
en biociden

van anticoagulantia dan aan dezelfde eisen moeten voldoen, om het risico op doorvergiftiging van roofvogels en andere dieren te beperken. Hiervoor zal ook een speciaal handboek worden gemaakt.

Tijdspad

Het Ctgb stelt eind dit jaar de voorwaarden vast waaraan het integrale systeem voor geïntegreerde plaagdierbeheersing moet voldoen. Op basis van deze voorwaarden zal in 2019 onder regie van de Stichting KPMB (Keurmerk Plaagdier Management Bedrijven) gewerkt worden aan een nieuw handboek. Op basis daarvan kunnen de opleidingsorganisaties hun opleidingen aanpassen, de exameninstututen hun examens en KPMB het certificeringsschema. Iedereen die over een jaar of vijf nog anticoagulantia tegen ratten of muizen wil toepassen kan hiervoor tegen die tijd een opleiding of bijscholing hebben gevolgd.

Anticoagulantia en doorvergiftiging

Anticoagulantia werken langzaam. Ratten en muizen moeten er meerdere keren van eten en kunnen tot wel tien dagen ziek rondlopen voor ze sterven aan inwendige bloedingen. In die tijd zijn ze een makkelijke prooi voor roofvogels zoals uilen, voor marterachtigen, honden en katten. De middelen werken zo langzaam omdat ratten en muizen het aas zouden mijden als zij of een soortgenoot er direct ziek van zouden worden.

Ctgb, Joost van der Gevel

AGENDA 2018/2019/2020

DATUM	CURSUSSEN CONGRESSEN BEURZEN	ORGANISATIE WEBSITE	PLAATS
20-21 maart 2019	PestEx 2019	www.bpca.org.uk	Londen
17 april 2019	Killgerm Infodagen	www.killgerm.nl	Apeldoorn
18 april 2019	Kilgerm Infodagen	www.killgerm.nl	Tilburg
15 – 18 oktober 2019	PestWorld 2019	www.npmapestworld.org	San Diego
24 – 25 januari 2020	Pest Protect	www.pest-protect.eu	Bremen
april 2020	Benelux Pest 2020	www.beneluxpest.nl	Veldhoven

Killgerm®

Bij ons bent u
in veilige handen!

www.killgerm.com

*Killgerm wil al haar relaties
bedanken voor het vertrouwen
en de aangename samenwerking
in het afgelopen jaar.*

Wij wensen u fijne feestdagen en een
succesvol & gezond **2019!**

Wij kijken alweer uit naar een prettige
samenwerking in het nieuwe jaar.

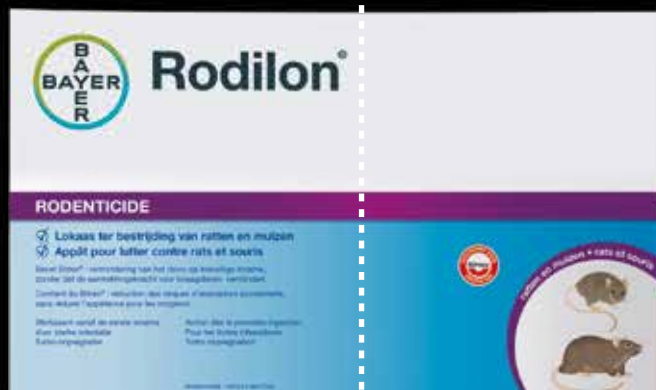
*Warme groeten van
het Killgerm Team!*

Geen enkel verschil

VOOR

NA

Al jarenlang de beste keuze

// Op basis van 25ppm Difethialon

// Geen aangetoonde resistentie

// Beschikbaar als Rodilon® Trio, Rodilon® Wheattech, Rodilon® Blocks en Rodilon® Soft Blocks

Voor meer informatie, neem contact op met uw distributeur of met **Marcel Nijssen** email: marcel.nijssen@bayer.com tel: 0618 839 981

Schrijf je in op onze nieuwsbrief via mail info@environmentalscience.nl

Rodenticiden met meer dan 30ppm zijn sinds de herregistratie reprotoxisch geïnclassificeerd. Hierdoor brengt het gebruik van deze rodenticiden een verhoogd risico met zich mee voor u professional en uw omgeving. Rodilon is een bewezen uitermate effectief rodenticide op basis van 25ppm difethialon. Het Rodilon gamma kent daarom geen reprotoxische classificatie waardoor u gebruik kunt blijven maken van een zeer krachtig pakket zoals u dat gewend bent. Toelatingsnummer Rodilon® Wheattech: NL-0001116-0000. Toelatingsnummer Rodilon® Havermix: NL-0000714-0000. Toelatingsnummer Rodilon® Soft Block: NL-0001066-0000. Toelatingsnummer Rodilon® block: NL-0000809-0000. Gebruik biociden veilig. Lees altijd het etiket en de productinformatie vóór gebruik. Kijk voor meer informatie op www.environmentalscience.bayer.nl

Alle informatie in dit document werd correct geacht op het ogenblik dat het werd gedrukt. Gepubliceerd in 2018. Versie 20181108
Bayer Cropscience SA-NV, Energieweg 1, 3641RT Mijdrecht, tel: +31 297 280358.

Rodilon®